ХҮДӨӨГЭЙ КОММУНИСТ

...ын Борьёо талада Г. ... хонишоной, Мухар-Шэ... Түгнын талада К. Боло... тракتوристын. Баргажанай ...Голдо Ц. Дашиева һаа... нэрэ соло нютаг зон... тэй болоhоор үнинэй. ... түрүү хүнүүд манай ажа... ндэ, айл аймаг бүхэн... Тэдэнэр гансашье үнэн ... ажал хэрэгээрээ бэшэ, ... архы сэдьхэлээрээ, да... гаараа, хамагай хэрэгтэ ... оролсодогоороо хүн зо... этигэл найдабарида ... хүнүүд.

... эдэмнай хэд гээшэб? ...унистнууд! Тэдэнэй хабаа... оролсонгүй байха ...гүы, хамаг хэрэгтэ, ехэ... багашье, олонойшье, ху... хэрэг байг—өөрэгүй ...дьхэлhээ туhалха, зүб ...дань оруулха гэжэ ямар... ...лалтагүйгөөр, өөрын... хүсэлөөр оролдожо ... хүнүүд мүн. Тэдэнэр ... хайрада хүртэхын хой... оролдонгүй, даажа аба... ажалаа шууяагүйгөөр яб... хэд, ниитын хэрэгэй тү... хамаг хүсэеэ, бэлиг шада... зорюулжа ябадаг юм. ... хүнүүдэй хүсэл орол... ...ор хамаг бүхы һайн һай... ажал хэрэг, ёhо заншал ...жэ, муу модохи юумэн ...гүйгөөр хаягдажа байдаг ... даа. Тобшоор хэлэхэдэ, ... хүнүүдэй ээм дээрэ бүхы ... хэрэгнай тогтожо байдаг ... үлүү болохогүй.

...үехэ Ленинэй партиин, ... түрые хүтэлбэрилжэ ... партиин гэшүүн байха ... ямар ехэ нэрэ хүндэтэйб, ямар ехэ харюусалгатайб! Иимэ үндэр нэрэ зэргэ хооhон шалдаагаар дээрэ үргэн ябажа шадахагүйш. Хатуу зоригоороо, бодото ажал хэрэгээрээл, хэлэhэн үгэеэ хүсэндэнь хүргэдэг байhаараал хүн зоной этигэл найдабарида хүртэхэш, коммунистын нэрэ хүндые өөдэнь үргэжэ ябахаш. Манай хүдөөгэй коммунистнууд эгээл энэ шэнжэ шанараа ямаршье эрхэ байдалда харуулжа, хүн зоноо омогорхуулжа, баясуулжа байдаг. Мүнөө манай хүдөө ажахын туйлаhан бүхы амжалтанууд хүдөө тосхонуудай коммунистнуудай хэшээл оролдолгоhоо эхитэй юм.

Түрэл партимнай гүрэн түрын удха шанартай ехэ хэрэг шиидхэхэ болоходоо, нэн түрүүн өөрынгөө гэшүүдтэ хандадаг, тэдэнтэйгээ зүбшэлдэдэг, тэдэндээ найдадаг юм. Мүнөө ЦК-гай декабриин, февралиин Пленумүүд боложо, хүдөө ажахыда хими нэбтэрүүлхэ, ажахыгаа ашаг ехэтэйгээр эрхилхэ ээлжээтэ дайшалхы зорилго совет арадай үмэнэ табиба. Тиихэдээ энэ бүгэдэ арадай зорилгые амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа, арга боломжоёо элсүүлхые нэн түрүүн хүдөөгэй коммунистнуудые уряалаа.

Энэ уряадань харюу болгон һаяхан үнгэрhэн партиин обкомой пленум манай республикын бүхы коммунистнуудай үмэнэhөө хүдөө ажахыгаа дам саашань хүгжөөхэ талаар шэнэ ехэ зорилго дүүргэхэбди гэжэ бата үгэеэ хэлээ. Энэмнай хооhон үгэ хүүр бэшэ. Хэлэһэн үгэдөө хүрэхын түлөө халууч шанга тэмсэл мүнөө манай ажахы бүхэндэ дэлгэрэнхэй. Энэ тэмсэлэй түрүү зэргэдэ коммунистнууд жагсаа. Тэдэнэй ажал хэрэгэй амжалта тухай түрүүшын мэдээнүүд орожо эхилээд, саашадаа үдэр сагай ошохо тудам, энэ амжалта улам бүри арьбадажа байха. Хаана коммунистнууд бэ—тэндэ заатагүй илалта ерэдэг ха юм.

Теэд илалта туйлахын тула хүсэл оролдолго гаргаха шухала. Энээнгүйгөөр юумэн бүтэдэггүй, теэдшье коммунист хүн хүнгэниие бэдэрдэггүй, харин хаана бэрхэшээл бэ — тэндэл байха заншалтай юм. Тиимэhээ мүнөө үйлэдбэриин лэ шиидхэхы һалбарида коммунист хүн ошохо зэргэтэй, ошожошье байнхай. Жэшээнь, Зэдын үйлэдбэриин «Байкал» колхозой 47 коммунистнуудай 39-ниинь мал ажал дээрэ хүдэлнэ, мүн Мухар-Шэбэрэй управлениин олон ажахынуудай коммунистнууд тракторна бригадын бригадирнуудаар, газар уһалха звенонуудые ударидагшадаар, Баргажанда—хүдөө ажахын олон мэргэжэлтэд, партиин гэшүүд ажахын хүтэлбэрилхы тушаалда хүдэлжэ эхилэнхэй. Энэ һайн һайхан үүсхэл хаа хаанагүй халуунаар дэмжэгдэхэнь найдамтай.

Партиин гэшүүнэй түрүү үүргэеэ хэрэг дээрэнь гэршэлэн харуулха арга боломжонь юуб гэхэдэ, үйлэдбэри—ороohо таряа, малай ашаг шэмэ абаха ажал мүн гээшэ. Тэндэ өөрөө һайнаар хүдэлхэhөө гадна, ажалай шэнэ түрүү онол арга, дүй дүршэл нэбтэрүүлхын түлөө, коммунис ёhо заншал дэлгэрүүлхын, ажалай һайн эмхидхэл болон журамай түлөө тэмсэл ябуулха гээшэ коммунистын нэрэ хүндын хэрэг.

Гэхэ зуура энэ талаар ехэхэн дутагдал үзэгдэдэг байhаниинь нюуса бэшэ. Мүнөөшье, хабарай тарилгада бэлэдхэлдэ, малай үбэлжэлгэдэшье нилээд ехэ дутуу дунданууд үзэгдэhөөр: үрэһэ хүрэнгэ бэлэдхэлгэ, газараа уhалха, үтэгжүүлгэ хэхэ гэхэ мэтын хүдэлмэри олон газарта аали нобшоор ябуулагдана, малай гарзалха ушаршье бии. Эдэ мэтын дутуу дундануудай түлөө тэндэхи коммунистнууд зэмэтэй байха болоно. Юуб гэхэдэ, эдэ дутагдалнуудые ябуул усадхаха арга боломжо нютаг бүхэндэ байха, энэ хэрэгые заhахын тулада гансал эмхидхэлэй хүдэлмэри, хүн зоноо элсүүлхэ хэрэгтэй. Теэд энэ хүдэлмэриие коммунистнуудhаа ондоо хэн хэхэб?!

Коммунистын хэхэ ажалынь, харюусалгань тон ехэ. Тиибэшье хүн зоноо бүтээсэ ехэтэй ажалда, хүдөө ажахыгаа ашаг ехэтэйгээр эрхилхэ хэрэгтэ элсүүлхэ, зоригжуулха гээшэ тэрэнэй мүнөө үедэ бэелүүлхэ шухалын шухала зорилго болоно. Коммунист бүхэн ажал дээрэ шадамар бэрхэ эмхидхэлшэ байха уялгатай. Илангаяа эрдэм ухаанай, түрүү дүй дүршэлэй шэнэ туйлалтануудые өөрынгөө ажалда зоримгойгоор нэбтэрүүлхэhээ гадна, хажуудахи нүхэрэйнгөө, бүхы ажалшадайнгаа халан абахые туйлаха гээшэ ажахын ехэ удха шанартай. Тиихын тула гансал ойлгууламжын хүдэлмэри бага юм, харин хүдэлжэ байhан ажал дээрэнь шэнэ юумые хэжэ харуулаа һаа, хүн түргөөр ойлгохо, халан абаха. Эгээл иимэ эрилтэ мүнөө ЦК-гай февралиин Пленум табина.

Үйлэдбэриин управленинүүдэй парткомууд, партиин эхин организацинууд коммунистнуудай, илангаяа залуу коммунистнуудай, түрүү үүргые бүри өөдэнь үргэжэ байхын тула хүмүүжүүлгынгээ хүдэлмэри улам һайжаруулха, нүлөө ехэтэй болгохо уялгатай.

Хүдөө ажахыгаа ашаг ехэтэйгээр эрхилдэг болохо гайхамшагта зорилго амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ хүдөөгэй коммунист бүхэн бодото хубитаа оруулхань дамжаггүй!

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

41-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№64 (10432) | 1964 оной мартын 15, воскресени | Сэн 2 мүнгэн

...мар аргаар, хайшан гэжэ баян ургаса абахаб, малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэб гэhэн хөөрэл...үд хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй дунда үдэр бүри болоно. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Тарбагатайн ...» колхозой агроном А. Х. КОПЫЛОВА (баруун гарhаа), хүдөө ажахын институдай һуралтуршалгын ажахын һаалишан З. Г. МАКСИМОВА, Ивалгын туршалга-үйлэдбэрилгын ажахын ...шан Ц. Д. ВАМБУЕВА, Сэлэнгын совхозой һаалишан А. Р. ЦЫНГУНОВА гэгшэд хөөрэл... байна.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

АРГА БОЛОМЖОНУУДАА ЭЛИРҮҮЛЖЭ, АЖАХЫДАА ДҮҮРЭНЭЭР ХЭРЭГЛЭЕ

Булаг, горхонуудые хэрэглэнэбди

Мухар-шэбэрэйхидэй жэшээгээр

Манай совхоздо газар уһалха инженерна түхэлтэй түхеэрэлгэнүүд байхагүй. Тиигэбэшье сабшалан ундалуулдаг 8-9 жэжэ булаг, горхонууд бии. Тэдэнэй уһые таряалан дээрэшье гаргажа болохо юм. Зүгөөр эдэ горхонууд бороо багатай жэлдэ зундаа шэргэшэдэг тооной. Тиимэhээ урда жэлнүүдтэ газар биратай уһалагдадаггүй һэн. Жэшээнь, нёдондо 3157 га сабшалан, 585 га таряалан уһалагдаһан байха.

Байгша ондо урда жэлэйнгээ бэрхэшээлтэй байдал хараадаа абажа, бүхы жэжэ булаг, горхонуудайнгаа эхиндэ 2 миллион кубометрэй хэмжээнэй тошон халяаһан байнабди. Энээгээрээ бухэли зундаа газараа уһалха аргатайбди. Мүнөө жэл бүхыдөө 3387 гектар сабшалан, 1052 га таряалан ундалуулагдахаар бэлдэгдэнэ.

Мухар-Шэ[illegible] үйлэдбэриин управлениин ажалшадай социалис уялгануудтай танилсажа, эдэ гол горхонуудай уһа зохидоор хубаарилжа, сабшалан, таряалан уһалхын тула 2—4 хүнhөө бүридэhэн 22 звено эмхидхээбди. Эдэ звенонуудта бүхыдөө 68 хүн ороно. Эдэнэр өөhэдөө мэдээд, түрүүшын ээлжээндэ ямар газар уһалхаяа тодорхойлхо юм. Юрэдөө эдэнэр саашадааашье даалгагдаhан гол, горхонууд дээрээ үбэлдөө тошон халяаха, уһалууриин һубаг, ханаа-буудаа сэбэр һайн байлгаха, уһаяа зүбөөр хубаарилха мэргэжэлтэй болохо ушартай.

Тэрээнhээ гадна, уһанай газарта овощ ургуулха 8 звено, саадай—1, кукурузашадай—5, хартаабхын —3 звено байгуулагдаа. Эдэ звенонуудта газар уһалагшадай звенонууд туһалха юм.

Уһанай газар дээрэ наг шэбхэ болон минеральна үтэгжүүлгэ гаргажа, тэрэнээ һайнаар уһалаад, энэ жэлдэ гектар бүриhөө 18 центнер шэниисэ, 90 центнер хартаабха, 150 центнер овощ, 200 центнер кукурузын ногоо абаха гэhэн социалис уялга хараалагдаа.

Энээнээ хэрэг дээрэнь бэелүүлхын тула мүнөөнhөө ехэ хүдэлмэри хэгдэжэ захалаа. Һүүлэй мэдээгээр поли дээрэ 1200 тонно, овощ тариха газарта 1200 тонно, парнигта 3000 тонно шэбхэ гаргаад байнабди. Гадна энэ хабартаа 30 мянган тонно шэбхэ-шоройн компост бэлдэхэ зорилго табигданхай. Мүн сабшалан дээрэ 3 мянган тонно шэбхэ гаргагдаа.

Минеральна үтэгжүүлгэ 270 тонно абаха аад, мүнөө 70 тонно абтаад, бүтүү сарай доро хадагалагдана. Гадна һургуулиин үхибүүдэй хүсөөр үнэһэ суглуулагдана.

Бригада, звено бүхэнэй бэелүүлхэ агротехническэ хүдэлмэриин түсэб зохёогдожо, тэндэхи хүдэлмэришэд танилсана. Уһанай газарай поли бүхэндэ агропаспорт табигданхай.

Поли дээрэ ажаллаха хүнүүдые, механизаторнуудые агрохимическэ эрдэм мэргэжэлдэ һургаха гэжэ оролдонобди. Январь һараһаа хойшо 36 хүн агрохимическэ һургуулида һурана. Энэ һургуулиин программа март һарада дүүрэхээр хараалагдана. Гадна 120 хүн агрохимическэ кружогуудта ябадаг. Трактористнуудые бэлдэхэ кружогто 10 хүн һуража байна.

Манай совхозой уһалагдадаг таряалан дээрэ томо шулуун угаа элбэг. Тиимэhээ дулаан болохолоор шулуу суглуулха гэжэ хэлсээбди.

Тиигэбэшье газар уһалха хүдэлмэриие оньһожоруулха талаар дутагдалнууд олон. Һубаг татаха түхеэрэлгэнүүд хомор, мүн уһа сасаха машинануудые нэмэжэ абаха хэрэгтэй.

Ажахы доторойнгоо арга боломжонуудые хүсэдөөр хэрэглэжэ, энэ жэлдэ хүдөө ажахын ургамалнуудай баян ургаса абахын түлөө бүхы хүсэеэ элсүүлхэбди. Энэмнай КПСС-эй ЦК-гай февралиин Пленумэй шиидхэбэри бэелүүлхэ хэрэгтэ манай хубита болохо бшуу.

М. Маханов,
Эрхирэгэй совхозой главна агроном.
Улаан-Үдын управлени.

Тогоошо хонишонойдо

Совет үргэн ороноймнай бүхы нютаг дайдаар алдаршаhан Түнхэнэй Аршаантай хаяа хадхаад «Восточные Саяны» колхоз оршодог юм. Эгээл эндэ эршэтэ ажалай охин соогуур барагдашагүй баян дүршэлтэй болоhон хонишон Тогоошо Доржиевич Фомкин суурхадаг. Хонидоо жэлэй дүрбэн сагта үдэр бүхэниие алгасалгүй, эрхим һайнаар харууһалжа, зүбөөр эдеэлүүлжэ, шанартай ехэ ноoho, олон хурьгадые тобироор түлжүүлжэ табидаг. Баргажанай алдарта хонишон Шалсама Цыремпиловагай үүсхэлээр хонин бүриhөө заабол хурьга түлжүүлхэ харюусалгатай уялга абаhан Тогоошо хонишон 245 хонитой. Мүнөө үедэ 200 шахуу хурьгадые абаад, нэгэшье толгойн гарзагүйгөөр, эрхим һайнаар түлжүүлжэ байна.

Түрэл партиингаа һая үнгэрһэн февралиин Пленумэй түүхэтэ шиидхэбэринүүдтэ харюу болгон, хонин бүхэнhөө хурьга абаха уялга-тангаригаа үлүүлэн дүүргэхэ мүрысөөндэ Тогоошо Доржиевич оронхой. **Зураг дээрэ:** Тогоошо Доржиевич Түнхэнэй үйлэдбэриин управлениин начальник нүхэр Серебренниковтэ боргожоhон хурьгаяа харуулжа байна.

Д. ЧИМИТОВЭЙ фото.

Газар уһалагшадай семинар

Баян ургаса абаха, уһанай газарые аша үрэтэйгөөр хэрэглэхэ, таряалан , сабшалан дээрээ наг шэбхэ гаргаха талаар манай управлениин ажахынууд ехэхэн хүдэлмэри хэжэ байна. Уһанай газараар элбэг Баргажанай совхоз ургасын гараха үеэр уһалхын тула баал хэхэ түсхай түхеэрэлгэ 12 сеялкэдэ тааруулжа байнхай. Мартын 15-һаа эхилжэ бүхы ажахынуудта уһа бүлэхэ станцинууд хүдэлгэгдэхөөр бэлдэгдэнэ.

Уһанай газарта хүдэлхэ звенонууд хаа хаанагүй эмхидхэгдэнхэй. Эдэ үдэрнүүдтэ үйлэдбэриин управлениин мэргэжэлтэдэй хүсөөр газар уһалха хүнүүдтэй, звенонуудые даагшадтай 5 үдэрэй семинар үнгэргэгдэжэ байна. Түрүүшын семинар Баргажан тосхондо эхилээ, удаадахинь мартын 16-да Хурамхаан тосхондо болохо юм.

Мартын һүүлээр, апрелиин эхеэр ажахы бүхэндэ газар уһалагшадые суглуулжа, поли дээрэ үдэр хахадай семинар үнгэргэхэ гэлсээд байнабди.

К. Баженов,
Баргажанай үйлэдбэриин управлениин инженер-гидротехник.

Малай фермэнүүдээр...

Хүн бүхэн өөhэдөө өөhэдын даабарита ажал хэжэ, хамтын хэрэгтэ хубита нэмэрээ оруулна гээшэ. Бидэнэр, багшанар, залуу үетэниие хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ эрдэм мэргэжэлээ, хүсэ шадалаа зорюулан хүдэлнэбди. Манай һурагшанаршье шадал зэргээрээ хамтын хэрэгтэ туһалха, ерээдүйн ехэ зорилгонуудые бэелүүлхын тулада бэеэ зэһэхэ уялтай байhаниинь ойлгосотой.

Манай һургуулиин багшанар мүнөө үе сагай эрилтэдэ харюусан, хүршэ колхозуудайнгаа малшадтай нягта барисаатай байдаг юм. Жэшээнь, 5—8-дахи классуудай һурагшадhаа бүридэhэн уран һайханай коллектив «Рассвет» колхозой малай фермэнүүдээр ябажа, наада, концерт табидаг болоhоор үнинэй. Мүн партиин XXI съездын нэрэмжэтэ, «Рассвет» колхозуудай клубуудта концерт харуулна.

Һургуулиимнай дуу хүгжэмэй багша А. П. Слестнев энэ коллективые ударидадаг. Концерт табихын урда тээ багшанарай нэгэн лекци уншадаг гү, али хөөрэлдөө хэдэг гуримтай.

Олониитэ ажалшадай дунда соёл сурталай хүдэлмэри ябуулдаг лекторнуудэй бүлэгэй ажал тухай хэдэн үгэ хэлэлтэй. Манай һургуулиин багшанар, эндэхи колхозой хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд энэ бүлэгтэ ородог. Жэшээнь, эндэхи лекторнууд партиин ЦК-гай декабриин, февралиин Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые колхозниигуудта ойлгуулха хүдэлмэри ябуулжа байна. Лекторнуудэй бүлэгэй гэшүүд: ботаникын багша Ф. С. Гнеушев, «Рассвет» колхозой түрүүлэгшэ Е. З. Утенков, колхозой партийна организациин секретарь И. П. Ефимов, пионервожата М. Е. Григорьева болон бусад хүн зоной хүндэтэ айлшад болонхой. Зоной сэдьхэл, дура татамаар ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулдаг юм. Химиин багша Н. Г. Выпроцких агрохимиин һуралсал ударидана.

Хүдөөгэй клубта асуудал-харюугай үдэшэ үнгэргэгдэдэг.

Саашадаа соёл сурталай хүдэлмэреэ улам һонирхолтой, үрэ ехэтэй болгохо оролдолго гаргагдажа байна.

Ф. Степанов.
Мухар-Шэбэрэй аймагай Бэшүүрэй Ленинскэ 8 жэлэй һургуулиин директор.

ҺҮҮЛЭЙ ҺОНИН

А. И. Микоян Эхэ орондоо бусаба

...ЕРЛИН, мартын 13. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо А. И. Микоян СЕПГ-гэй ЦК-гай политбюрогой гэшүүн, ГДР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Отто Гротеволиин 70 нэ гүйсэhэнэй ойн баярай ...лдо байлсаад, мүнөөдэр ороноо бусахаяа гараба.

...үдэр А. И. Микоян энэ ...өө Советскэ Союз буса... ерээ.

...хэ театрта баярай заседани болобо

МОСКВА, мартын 13. (ТАСС). Ородой ном хэблэлгын ...жэлэй ойдо зорюулагда... баярай заседани ССР Союз... Эхэ театр соо мүнөөдэр ...боо. Эндэ суглараагшад нү... Н. С. Хрущев түрүүтэй ...КПСС-эй ЦК-гай Президиумые ...даниин хүндэлэлэй прези... нэгэн дуугаар һунгаба. СССР-эй Наукануудай ака... ...ин вице-президент, ойн ...рые тэмдэглэхын тула эм... ...дэhэн комитедэй түрүү... ...эгшэ, академик М. Н. Федо... оролто үгэ хэлээ.

Хэблэлэй талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэ... комитедэй түрүүлэгшэ, ...ССР-эй Министр П. К. Рома... ородой ном хэблэлгын 400 ...эй ойн гүйсэhэн тухай ...дхал хээ.

Харилсаа холбоон тухай документдэ гар табигдаба

ВАРШАВА, мартын 13. (ТАСС). Транспортын талаар ...рилсан туһалалсалгын Эко... ...ическа Соведэй саг үргэл... ...мисиин заседани эндэ ...ожо дүүрэбэ.

Болгариин, Венгриин, ГДР-... Монголой, Польшын, Ру...ниин, Советскэ Союзай, Че...ословакиин делегацинууд тус ...заседанида хабаадалсаа. Мүн ...ДРВ-гэй, КНР-эй, Кубын тү...лэгшэд, түмэр замай асуу...даар харилсаа эмхидхэхэ ко...тедэй түлөөлэгшэд мүн лэ ...э байлсаа.

Заседани дээрэ 1963 ондо ...миссиин хэhэн хүдэлмэриин ...үүд согсологдожо, саашан... ...жал ябуулгын хараа шэг... тодорхойлогдоо.

Хүдөө ажахын шэнжэлэл

ҮРЭҺЭ ХҮРЭНГЭТНАЙ БЭЛЭН ГҮ?

Мүнөөдэрэй шухала асуудалнуудай нэгэн

Республикын колхоз, совхозуудта хаагдаhан таряанай үрэһэнэй шанар тухай 1964 оной мартын 1-нэй мэдээн

(Процентээр харуулхада)

Управленинүүд	Ороohото ургамалнуудай хэрэгтэй үрэһэнэй бүхыдөө хаагдаhаниинь	Тэрээн соохоо тарилгын шанарта хүргэгдөөгүй байhаниинь: Бүхы ороohото ургамалай	шэниисын	горохой
Баргажанай	100	60	53	84
Зэдын	100	88	79	81
Кабанскын	99	80	73	99,3
Хяагтын	100	67	59	98
Мухар-Шэбэрэй	99	74	72	93
Түнхэнэй	100	87	79	100
Улаан-Үдын	100	55	49	80
Хориин	99,6	91	77	97

«Муу шанартай үрэһэнhөө мүртэй ургаса абтахагүй» гэжэ хэр үгhаа хойшо таряаша зон зүб хэлсэдэг гээшэ. Нээрээшье ёhоор сэбэрлэгдээгүй, ургаха шанараар муу, наршагар яндан үрэһэ тарихада юун өөдэтэй ургаса гаралтайб даа. Мэдээжэ ха юм.

Гэхэтэй хамта республикын зарим ажахынууд жэлhээ жэлдэ ороohо таряанай үрэһэ хүрэнгэ хүсэд хүрэхөөр бэлдээд, тэрэнээ һайнаар сэбэрлэн, тарилгын шанарта хүргэхые оролдодоггүй байна. Шанараар муу аад, үшөө нормоhоонь бага үрэһэ тарижа, намар болоходо ороohо тарян ёhоор ургадаггүй гэжэ альгаа дэлгэдэг хүнүүд бии бшуу.

Энэ жэлдэшье олонхи ажахынууд таряанайнгаа үрэһэ бодото һайнаар бэлдээ гэхын аргагүй. Республикын колхоз, совхозуудта таряанай үрэһэ хүрэнгын хэр зэргэ бэлдэгдэжэ байhан тухай мартын 1-нэй мэдээн манай газетын мүнөөдэрэй номерто толилогдобо. Энээн дээрэhээ харахада, Зэдын, Баргажанай, Мухар-Шэбэрэй, Түнхэнэй, Хориин үйлэдбэриин управленинүүдэй ажахынуудта бүхыдөө бэлдэгдэhэн үрэhэнэйнь 74—88 процентнь тарилгын шанарта хүрэхэгүй байна. Хабарай тарилгын газаа шахуу ороод байхада энэмнай тон сошордуу байдал шуу.

Жэшээлхэдэ, Зэдын управлениин колхоз, совхозууд хамта 21820 тонно үрэһэ хааhан аад, тэрэнээ хаhа сагтань сэбэрлээгүй дээрэhээнь аяар 19155 тонноонь тарилгын шанарта хүргэгдөөгүй байха юм. Мүн эндэ 2027 тонно үрэhэн ургаха шанараар тон муу, ехэ шингтэй, элдэб холисотой гэжэ тодоруулагдаа.

Энэ управлениин Борьёогой «Коммунизм» колхоз (түрүүлэгшэнь Мурхонов, агрономынь Перетолчин) мүнөө хүрэтэр нэгэшье центнер үрэһэ тарилгын шанарта хүргөөгүй һууна. Эндэ «ОВ-20», «ОС-4,5» түхэлэй хоёр оньhон машина бии аад, тэдэнь ёhоор хүдэлгэгдэнэгүй. Тэдэ машинануудаар бүхэли үбэлдөө миил 4000 центнер үрэһэн сэбэрлэгдээ нэрэтэй. Теэд мүнөө шалгахада, тэрэнь тарилгын шанарта хүрэхэгүй байшоо. Нёдондошье тус артель һайн сортын үрэһэ бэлдээгүй, тэрэнээ тарилгын шанарташье хүргэнгүй тариhанhаа боложо таряалангайга бүриhөө тон бага ургаса абаа һэн.

Борьёогой совхоздо, Доржо Банзаровай нэрэмжэтэ колхоздо баhал ехэнхи үрэhэнииь хүсэд сэбэрлэгдээгүй, тарилгын шанарта хүргэгдөөгүй.

Илангаяа ажахынуудта шэниисэ, горохой үрэһэ һайнаар сэбэрлэжэ, тарилгын шанарта хүргэхэ тушаа анхарал огто табигданагүй. Тусхайлбал, Хориин үйлэдбэриин управленидэ 9943 тонно шэниисэ гэхэ гү, али бүхы хэрэгтэй үрэhэнэйнь оройдоол 95 процентнь бэлдэгдэhэн аад, шалгажа үзэхэдэ, тэрэнэйнь 7318 тонно тарилгын шанарта хүрэхэгүй, 2281 тонноонь ургаха шанараараа нормоhоо 10 процентээр доошоо байна. Эндэ бүхыдөө 493 тонно горохой үрэhэн бии аад, 403 тонноонь тарилгын шанарта хүргэгдөөгүй.

Түнхэнэй үйлэдбэриин управлениин ажахынуудта шалгажа үзэхэдэ, бүхыдөө 4217 тонно шэниисын үрэhэтэй аад, 3331 тонныень тарилгын шанарта хүргөөгүй, тэрэнhээ 1843 тонноонь элдэб холисотой, муухай, ургаха шадалааршье тон бирагүй гэжэ тодороо. Эндэ горохой бүхы үрэhэнэй нэгэшье центнерынь тарилгын шанарта хүрэхэгүй байшоо. Теэд иимэ түлюур байдалай тохёолдоод байхада, управлениин начальник нүхэр Серебренников, главна агроном нүхэр Данилов гэгшэдэй һанаа амар һууханъ гайхалтай.

Хабарай тарилгын эхилхэ саг тиимэшье холо бэшэ болоо бшуу. Бии байhан бүхы үрэһэ хүрэнгэеэ дары сэбэрлэжэ, ехэ муу шанартайень андалдаха тушаа яаралтай хэмжээ абахаар болоо. Ажахынуудта таряа сэбэрлэдэг машина, түхеэрэлгэнүүдые үдэр һунигүй хүдэлгэхэ хэрэгтэй. Үдэрэй игаабари дулааниие һамбаашалан, таряанай үрэһэ газаа гаргажа, нара, һалхинда шанаржуулха болоно. Тарилгын эхилтэр үлэhэн саг соо бүхы үрэһэ хүрэнгые түгэс бэлэн болгохо байна.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ХОЁР МЯНГАТАН ОЛОШОРОГ ЛЭ!

Леспромхозоймнай худэлмэришэдэй бэлэдхэһэн модон Эхэ ороноймнай олон хизаарта эльгээгдэжэ, шэнэ барилгануудта хэрэглэгдэнэ. Нёдондо жэл туршада 541 мянган кубометр модон бэлэдхэгдэжэ эльгээгдээ. Энэнь түсэбһөө 18 мянган кубометрээр ехэ болоно. Жэлэй түсэб, абаһан социалис уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэһэн модошод 217 мянган түхэригэй валовой продукци түсэбһөө гадуур үйлэдбэрилһэн байна.

Модошод энэ жэлэй түрүүшын үдэрһөө ажалайнгаа эршэ һуладхангүй ажаллана. Январь, февраль һарануудай түсэб үлүүлэн дүүргэгдэнхэй.

Манай коллектив иимэ үрэ дүн хайшан гэжэ туйланаб гэхэдэ, худэлмэришэдэй дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэнэ, шэнэ технологи, түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлхэ, нийтэ-политическэ худэлмэри һайжаруулха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдадаг болоо.

Нёдондо жэлэй эхиндэ Алексей Павлович Кудряшовой даадаг бригадын үүсхэлээр һара соо 2000 кубометр модо бэлэдхэхэ гэһэн мүрысөөн бага комплексно бригадануудай хоорондо дэлгэрһэн юм. Һара бүхэндэ 2000 кубометр модо бэлэдхэн шэрэхэ, жэл соо 24 мянган кубометр модо Эхэ орондоо эльгээхэ гэһэн уялга абаһан тус бригадынхид бии байһан арга боломжоёо һайнаар хаража үзэһэн, уялгаяа бодотоор дүүргэхын тула юу хэхэ, ажалаа ямар аргаар эмхидхэхэ тухайгаа һайнаар бодомжолһон байгаа. Нүхэр Кудряшовой бригада нэн түрүүн модо таллуулдаг газараа дүтэ болгохо, 300 метрһээ үлүүлхэгүй гэжэ шиидэбэ. Иигэжэ тракторай бүтээсэ горитойгоор дээшэлүүлэгдээ. Бригадын гэшүүн бүхэн нүхэрэйнгөө дүүргэхэ худэлмэри хэжэ һуранхай. Тэдэнэр трактораа бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха гэжэ оролдон, тэрэнэй миин байха ушар огто усадхагдаа. Эдэ бүгэдын ашаар тус бригадынхид үдэртөө 85—100 кубометр, һара соо 2000 кубометр модо отолжо, таллуулдаг болоһон байна.

Леспромхозой партийна комитет А. Н. Кудряшовой бригадын үүсхэлые һайшаан дэмжээд, бага комплексно бригаданuудта дэлгэрүүлхые оролдоо. Коммунистнууд И. А. Костромин, И. В. Спиридонов, В. Г. Мирановский гэгшэдэй даадаг бригаданууд эгээл түрүүлэн энэ үүсхэлые дэмжээд һарадаа 2000 кубометр модо бэлэдхэхэ уялга абаһан юм. Нёдондо леспромхозоймнай 26 бага комплексно бригада хоорондоо мүрысэн ажаллажа, түсэбөө һара бүхэндэ үлүүлэн дүүргэжэ ябаа. Үүхэд В. И. Спиридоновой, Г. И. Аромовичусай, И. Н. Кушнаренкын, И. А. Костоминай бригаданууд А. Н. Кудряшовой бригадынхидһаа ехээр гээгдэнгүй, социалис мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ гаралсаһан байха. Һара бүхэндэ 2000 кубометр модо бэлэдхэхэ гэһэн мүрысөө үүсхэгшэд абаһан уялгаяа үлүүлэн дүүргэжэ, жэлэй туршада 24951 кубометр модо бэлэдхэһэн юм.

Ажалай бүтээсые дээшэлүүлхын түлөө мүрысөөн энэ жэлдэ шэнэ эршэ хүсэтэйгөөр дэлгэрбэ. Бүхы бага комплексно бригаданууд шэнэ уялга абанхай. А. Н. Кудряшовой, В. И. Спиридоновой, Д. Ф. Сопрыкинай, М. К. Ступинай бригаданууд жэл соо 24 мянган кубометр, И. Н. Кушнаренкын бригада —25 мянган, дүрбэн бригада 20—22 мянган, 12 бригада 18—20 мянган, табан бригада —16—18 мянган кубометр модо бэлэдхэхэ уялга абанхай.

Партийна, профсоюзна комитедүүд, дирекци социалис мүрысөөнэй дүн (га) сооһь согсолхо асуудалда ехэ анхарал хандуулна. Бага комплексно бригадануудай худэлдэг мастерска частогуудта показателиин самбар үлгөөтэй юм. Бригаданудай хэр эргээр ажаллаһаниинь, хэды шэнээн модо бэлдэһэниинь үдэр бүхэндэ энэ самбарта бэшэгдэжэ, худэлмэришэд өөһэдынгөө ажалай үрэ дүн ходо хаража, согсолжо байдаг болонхой. Мүн харуулан ойлгуулха агитаци үргэнөөр хэрэглэгдэнэ.

Ажалай бүтээсэ горитойгоор дээшэлүүлхын тула А. Н. Кудряшовой бригадада түрүү дүй дүршэлэй һургуули эмхидхэгдээ. Бага комплексно бригадануудые даагшанар, мастернууд, олон модошод эндэ ерэжэ, түрүү бригадын дүй дүршэлтэй танилсаһан, тэдэнэй жэшээгээр үйлэдбэреэ эмхидхэһэн юм. Энэ хадаа һайн үрэ дүн харуулна гэхээр. Леспромхозой бүхы бага комплексно бригаданууд, январь, февраль һарынгаа социалис уялга дүүргэнхэй.

Модые нарин зүүуд болгон отолхо эгээл түрүү технологи манай леспромхоздо үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэнэ. Энэ аргаар модо унагаахада залуу модод ехээр гэмтээгдэнэгүй, тиимэһээ модо тарихада гаргашалагдадаг ехэ мүнгэн зөөри арьбалагдана, үлүү ажал хэгдэнэгүй.

Түрүү шэнэ арга түрүүшээр хэрэглэхэнь бэлэн бэшэ ааб даа. Элдэб бэрхэшээл тохёолдоно, хэдэн жэлэй туршада ажаллаһан хуушан аргаараа худэлхэ дуратайшуулшье олон байдаг. Модые нарин зүрууд болгожо унагааха арга хэрэглэхын тула ойлгуулалмжын худэлмэри ябуулаабди, модошодтой хэды дахин хөөрэлдөөбди. Модо бэлэдхэлэй Хара-Хүтэлэй пунктда шэнэ технологи нэбтэрүүлхын тула ойлгуулалмжын худэлмэри ябуулхаһаа гадна, энэ арга хэрэглэжэ байһан Г. К. Ярославцевай мастерска участогта тус пунктын модошодые абаашажа, шэнэ технологиин бүлюу һайн байһые ойлгуулһан байнабди.

Шэнэ технологи, түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлхын тула кадрнуудай һуралсал һайнаар эмхидхэхэ шухала. Партийна комитет модо бэлэдхэжэ байһан кадрнуудай, илангаяа мастернуудай мэргэжэл шадабари дээшэлүүлхэ асуудалаар саг үргэлжэ һонирхоно. Тэдэнэр һарадаа нэгэ дахин сугларжа, дүй дүршэлөө халан абалсана, тусхай программын ёһоор эмхидхэгдэһэн лекци шагнана.

Республикымнай леспромхозуудай партийна бүлэг худэлмэришэд Архангельска область ошожо, модо бэлэдхэгшэдэй дүй дүршэлтэй танилсаһан юм. Тэдэнэй тоодо бишье оролсоо һэм. Тэндэ хараһан, ойлгожо абаһан юумэеэ өөһэдынгөө леспромхоздо хэрэглэжэ эхилээбди, бага комплексно бригадануудта бүри ехэ анхарал хандуулдаг болообди. Имагтал тус бригадануудай ажал хэрэгһээ модо бэлэдхэхэ түсэбэй дүүргэлтэ дулдыдана ха юм.

Һара соо 2000 кубометр модо бэлэдхэхэ гэһэн уряатай социалис мүрысөө улам саашань дэлгэрүүлэн, 1964 оной түсэбһөө гадуур хоёр мянган кубометр модо бэлэдхэхэ, таба мянган шпала хюрөөдэхэ, хайрсагуудай 100 кубометр модо хюрөөдэхэ, 28,7 мянган түхэригэй валовой продукци түсэбһөө гадуур бүтээхэ гэһэн социалис уялгаяа манай коллективэй дүүргэхэ байһандань найдамаар.

Н. Ключерев,
Хандагатайн леспромхозой парткомой секретарь.

Улаан-Үдын вагонно депогой түмэршэ дархан Хаим Р... Симкин коммунис ажалай ударник болоһоор үнинэй. М... ударник халаан бүхэнэйнгөө нормые ходо үлүүлэн дүүр... садта эрхим жэшээ харуулна. Зураг дээрэ: нүхэр С... ажаллажа байна.

А. МАНТАЕВАЙ ...

ЭДЭБХИ ҮҮСХЭЛЭЙ ҮРЭ ИИМЭ

Фабрика түсэбөө дүүргэбэгүй гэһэн мэдээсэл эндэхи худэлмэришэн бүхэнэй һанаа зобоодог байба. Даабаряа үлүүлэн дүүргэдэг оёдолшон, трикотаж нэхэгшэ, утаһа ээрэгшэ өөрынгөө туйлаһан амжалтаар һанаагаа амараагүй, предприятияа гээгдэлһээ гаргаха гэжэ оролдоо. Хяагтын трикотаж нэхэлгын фабрикын бүхы худэлмэришэд түрүүшүүлэй туйлаһан амжалта бүгэдын шадабари болгохо, хамтадаа һайн үрэ дүн туйлаха тухай, арга боломжонуудаа элирүүлэн хэрэглэхэ тухай һайнаар бодомжолжо үзэһэн юм.

Тэдэнэй энэ анхарал оролдолгонь зарим тэды үрэ дүн харуулба. Эрхим оёдолшон гэжэ суурхадаг Тамара Агафонова өөрынгөө дүй дүршэлдэ һая худэлжэ эхилһэн хэдэн худэлмэришэдые һургаа. Иигэжэ конвейер нэгэ бага түргэнөөр ябуулха арга олгогдобо. Коммунис ажалай һургуули ээрэлгын цехтэ эмхидхэгдээ. Энээнэй ашаар фабрикын байдал бага зэргэ һайжаржа эхилээ.

Харин үйлэдбэридөө эрид хубилалта хэхэ гэжэ эрмэлзэдэг эдэбхитэйшүүл фабрикын хүндэ байдалда ороһон шалтагаануудые усадхаха гэжэ ехэ оролдолго гаргаһан байна. Нийтын экономистнууд, предприятиингаа экономико шэнжэлхэ бюрогой гэшүүд ямар нэгэ участогай үйлэдбэриие наринаар шэнжэлэн, гээгдэжэ ябаһан шалтагааниие элирүүлһэн, тэдэниие усадхаха арга зам худэлмэришэдтэ олгожо үгэһэн юм. Инженер, худэлмэришэд, нормо зохёогшод, экономистнуудһаа бүридхэгдэһэн нийтын бюро ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ асуудалаар ехэ һонирхобо. Ушар юуб гэхэдэ ээрэлгын цехэйхид бага продукци бүтээдэг болоһон байгаа.

Нийтын бюрогой гэшүүд, инженер-технолог Сапрыкина, мастерай туһалагша Никитин, экономист Ястребова, утаһа ээрэгшэ Цыренжапова гэгшэд цехэй худэлмэришэд ямар шалтагаанһаа, ямар алдууһаа боложо бага продукци бүтээнэб гэһэн асуудалаар һонирхоо, цехэй үйлэдбэриие, ажалай эмхидхэлые шалгажа үзэбэ. Ээрэлгын зарим машинануудай түргэн һайнаар худэлдэггүй байһые утаһа ээрэгшэ Цыренжапова эгээл түрүүлэн обёорбо. Иимэ машина дээрэ өөрөө ажалладаг байһан туладаа яаран тэбдэнгүйгөөр таһарһан утаһа залгадаг тухайгаа инженер-технолог Сапрыкинада мэдүүлбэ. Нүхэр Сапрыкина мастерай туһалагша Никитин хоёр ээрэлгын станогууд буруугаар тодхогдоһон дээрэһээ түргэн һайнаар эрьелдэнэгүй, тиимэһээ цехэй худэлмэришэдэй ажалай бүтээсэ бага байна гэһэн тобшолол хэһэн юм. Иимэ байдалые саашадань элирүүлэн шалгахадаа, заримдаа муу шанартай утаһанай цехтэ абтадаг дээрэһээ станогуудай ехэ түргэнөөр эрьелдэхэгүйгөөр тодхогдоһые тэдэнэр ойлгожо абаба.

Ээрэлгын станогуудые зүбөөр тодхохо хэрэгтэй болобо. Утаһанай таһарха ушар усадхахын тула тэрэниие ээрэжэ ахилхын урдахана һайнаар сэбэрлэхэ, угааха, хатааха эрилтэ табигдаа. Утаһа ээрэлгын бүхы технологи наринаар сахижа ажаллабал хэрэгтэй үрэ дүн туйлагдаха, үйлэдбэреэ хайшан гэжэ эмхидхэбэл бага гаргашатайгаар ехэ продукци бүтээдэг болохо, ямар аргаар амжалта туйлаха тухай цехэй худэлмэришэн, слесарь бүхэндэ ойлгуулжа үгэһэн байна.

Иигэжэ хамтынгаа хүсөөр цехэй ажалай дутагдал усадхагдаа. Трикотаж нэхэлгэдэ хэрэглэгдэхэ һайн шанартай утаһа ээрэхын тула бултадаа бэе бэедээ эрилтэ шалгалта хэжэ, бэе бэедээ туһаламжа хүргэн ажалладаг болобо. Үйлэдбэреэ нарижуулан һайжаруулхын тула Барнаулһаа мэргэжэлтэд уригдажа, ехэ туһаламжа хүргэһэн юм.

Экономико шэнжэлэлгын нийтын бюрогой гэшүүдэй ... оролдолго гаргаһанай, т... жа хүргэһэнэй ашаар ... цехэй дутагдал усадхагд... нөө тус цехэй ажалай бүт... сэбөөр хараалагдаһанһаа ... лонхой. Станогуудай бүтэ... ритойгоор дээшэлүүлэгдэ... һанай таһарха ушар ба... гогдоо. Иигэжэ нийтын ... түлөө һанаагаа зободог, ... үүсхэл гаргагшадай ... оролдолгоор фабрикые ... һээ гаргаха асуудал ши... һэн байна. Нийтын бюро... шүүд үйлэдбэри шэнжэл... бөөр эмхидхэхэ талаар ех... хэбэ.

Нийтын экономистнууд ... мэриин сагые зүбөөр хэр... ажалай бүтээсэ дээшэлүүл... рэгтэнь тус цехэйхидтэ т... жа хүргэбэ. Энээнэй ашаа... лай нормо 5 процентээр ... лүүлхэ арга олгогдоо. Т... хэһэн, бүтээһэн ажалые, ... мэришэдтэ үзүүлһэн туһ... тоолохо болоо һаа яһала ... Фабрикын бүхы дээрэ ... һан мүнгэн зөөриин нэгэ ... бүхэнэй 20 мүнгэниинь ... бюрогой гэшүүдэй эдэбхи ... лээр, анхарал оролдолгоор ... матдаа гэхэдэ болоно.

Е. ПРОН...
Хяагтын трикотаж-нэхэл... фабри...

Белоруссиин автомобильна заводой бүтээһэн машинанууд орон доторнай мэдээжэ болонхой. Эндэхи худэлмэрилэгшэд продукциингаа шанарые һайжаруулхын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэнэ. «БелАЗ-540» түхэлэй 27 тоннын самосвал машина туршалгада һайн гэжэ харагдаа. Энэ жэлэй эсэс багаар иимэ машинанууд гаргагдажа эхилхэнь.

Мүн 27-һоо 110 тонно хүрэтэр ашаа тээхэ шэнэ автосамосвал, автопоезд бүтээгдэжэ байнхай. Зураг дээрэ: «БелАЗ-540 В» түхэлэй автопоезд.

ТАСС-ай фотохронико.

МАГТАХААР АРАЙЛ БЭШЭ ХА

һү һаалида—үдэр бүриин анхарал

БАРГАЖАНАЙ КАРЛ МАРКСЫН НЭРЭМЖЭТЭ КОЛХОЗОЙ ЗАРИМ ГҮҮРТЫН МАЛШАД ҺАНАҺАНДА ХҮРЭМӨӨР ҺҮ ҺААЖА БИРАНАГҮЙ. ТЭДЭЭНДЭ АРГА БОЛОМЖОШЬЕ ЯҺАЛА ЕХЭ БИИ БАЙНА.

Амжалтатай һайн худэлжэ, түрүү зэргэдэ ябагшадые зэмэлжэ, шүүмжэлжэ болохогүй гэлсэдэг гээшэ ааб даа. Теэд тэдэнэй бүхы арга боломжоёо ёһоор хэрэглээгүй, үшөөл һанаһанда хүрөөгүй муугаар ажаллажа байгаа һаань, зүб гэхэ аалди? Үгы.

Баян-Голой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз үнеэдээр олон, жэлэй ямаршье сагта сагаан эдеэ ехээр абаха дүүрэн аргатай ажахы юм. Яһала абадагшье гээшэ. Эндэ жэлэй эхинһээ хойшо январь, февраль соо бүхы 1301 үнеэдһээ хамта 17 мянга үлүүтэй центнер һүн һаагдаа гэхэ гү, али нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо 3000 шахуу центнерээр ехэ һүн абтаа. Мүн гүрэндэшье һүн ехэ худалдагдаа.

Тиигэбэшье колхоздо һү ехээр һааха бүхы арга боломжо үшөөл гүйсэд хэрэглэгдэнэгүй. Үнгэрэгшэ хоёр һарын туршада фермэ, гүүртэнүүдтэнь үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 130 килограмм гэхэ гү, али үдэртөө үнеэнһээ 2,2 килограмм хүрэхэгүй һүн абтаһан болоно бшуу.

Артелиинхид энээнһээ ехэ һү һааха аргатай байгаа гү? Дүүрэн аргатай. Мүнөө дулааржа, мартын гараһанһаашье хойшо үнеэн бүриһөө үдэртөө миил 2,4 килограмм һүн һаагдана.

— Үнеэднай гол түлэб орой түрэжэ, жэлэй түрүүшын һаранuудта һүн бага һаагдаба. Февральда бүхы 1301 үнеэдэймнай миил 800 гараниинь һаалгажа байгаа,—гэжэ колхозой главна зоотехник нүхэр Аюшеев хэлэнэ.

Теэд һаалиин гүүртэнүүдтэ үнеэдые жэлэй таарамжатай үедэ түрэхөөр хараадуулжа, хаһа сагтань һайнаар, искусственна аргаар үрэжүүлээ һаань, иимэ байдал тохёолдохогүй һэн. Хара-Үһанай гурбадахи гүүртые абаад үзэе. Нёдондо эндэ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр жэл соо миил 1100 килограмм һүн һаагдаа. Март соошье гүүртэдэ бүхы 96 үнеэдһээнь оройдоол 46-ниинь һаагдана.

— Үнеэдэй хожом түрэхэнь тиимэшье ехэ аюултай бэшэ. Харин тэдэмнай олоороо һубайрхадаал юунһээшье доро байна. Мүнөө харахада 10 гаран үнеэд сохом һубайрха янзатай. Тиигэжэ хэдэн мянган килограмм һүн хии хосорхонь гээшэ, —гэжэ гүүртын ахалагша һаалишан Чимит Сабхаева һанаагаа зобонгёор хэлэнэ.

Искусственна үрэжүүлгые хэрэгсээгээгүй, үнеэдээ бухада зүндэнь табижа байһанайнь үрэ энэ ха юм.

Гадна гүүртэ, фермэнүүдтэ тэжээл зүбөөр хубаагдажа үгтэдэггүй һаалишадай үдэр бүриин ажалэй гурим мүртэй сахигдадаггүй. Чимит Сабхаевагай гүүртэдэ үбэлдөө үнеэн бүридэ 2 центнер үбһэн, 1 центнер зелёнко, һолоомо дуран соонь, һаагдаһан һүнэй литр бүхэндэ 200 грамм талха тарянанай зүйл хүртэхөөр таһалагданхай. Силос оройдоошье үгы. Энэ тон бага тэжээлэешье гүүртынхид малда ёһоор буйлуулжа эдюулнэгүй. Талха тарянайнгаа зүйл уридшалан үйрүүлэнгүй, эһээнгүй, монсогор зандань үгэнэ. Һолоомо баһал хэршэжэ дэбтээдэггүй, тэрэ зандань үнеэдэй үргэн доро хаяжа үгэнэ. Үнгэрхэдөө малаа бүлеэн уһаар уһалха аргатай аад, тэдэнээ хүйтэн булаг тээшэ туужархёод һуудаг. Үбэлэй шанга хүйтэн соогуур үнеэдээ байраһаань гаргажа, бүхэли үдэр гэхээр газаа байлгахадань, тэдэнь ехэ дааража, хүхэ дэлэнгээ хүлдэжэ байдаг һэн.

Тиихэдэ аймагай Соведэй депутат Цыцик Санхаровагай даадаг гүүртэдэ тад ондоо байдал үзэгдэнэ. Эндэхид нёдондо февраль соо 3235 килограмм һү һааһа байбал, энэ жэлдэ үнеэдэйнгээ тиимэ олон болоогүйшье һаа, 6052 килограмм һү абаба. Һаалишад Санжа Гармаева, Розалия Доржиева, Маргарит... маева гэгшэд үнеэн бүриһөө ...хын 4—7 килограмм хүрэт... алгадгүй һаана. Эдэнэр ... рационой ёһоор тус бүридэн... рэй 4 килограмм үбһэ, 20 ... грамм силос, 2—3 хүнаг б... эдюулнэ. Илангаяа һаагдаһан ... тоһолигые дээшэлүүлхын ... ехээр оролдоно.

Гансахан энэ хоёр гүүртын ... дал жэшэжэ харахада, кол... правлени, парткомой зүгһөө ... фермэ, гүүртэнүүдтэ анхарал... ляар хандуулнагүй гээшэ. ... шүүлэй туйлалта, дүй дүр... олоной шадабари болгохые бо... оролдонотгүй. Артельдэ бэрхэ ... шад Цындыма Дашиева, Ел... Соднопова, Цыцык Санхаро... шэд жэлһээ жэлдэ түрүүлж... Теэд тэдэнтэй зэргэшэхэ, түрү... риенъ булялдаха хүнүүд ... гүй. Энэнь гэмшэлтэй.

Нэгэ үгөөр хэлэбэл, колхо... мүнөөнэйхиһөө бүри ехээр ... гүрэндэ улам элбэгээр ху... дүүрэн аргатай. Гансал түрү... лишадайнгаа дүй дүршэл ... дэлгэрүүлжэ, социалис мүрысө... наар эмхидхэхэ, мүн гүүртэ, ... нүүдэй һаалишад, малшадые х... доо ходо ябалсан бэе бэеэ ... сажа байдаг болгохо һэн.

Г. ШЕЛКОВНИ...
«Баргажанай үнэн» газ... худэлмэрил...

ХОНИДОО ОЛОШОРУУЛХА ЗОРИЛГООР

Хүдөө ажахыгаа аша үрэ ехэтэйгээр хүгжөөхэ гэһэн КПСС-эй ЦК-гай февралиин Пленумэй түүхэтэ тогтоолоор зоригжоһон Хэжэнгын совхозой хонишод энэ жэлдэ түл абалгаяа муу бэшээр үнгэргэжэ байнхай. Худан, Хэжэнгын булан тохой, хада майлаар хабатай зохид хагда, ногоотой газарнуудта хашаа хорёогоо барижа, хонин һүрэгөө үдхэжэ байһан хонишодто ошоходо, дүн сагаан хурьгад дарья табилдана.

Совхозой нэгэдэхи отделениин түрүү хонишод — коммунис ажалай бригадын гэшүүд Цыңгэ Буянтуев, Бадма Жигмитдоржиев, Шоён Намжилов гэгшэд — туд бүридөө, отараараа 100 хонин бүриһөө 83—87 хурьга абажа, толгойн гарзагүйгөөр түлжүүлнэ.

Хабар, намарай үедэ хонидой адуулгые зүбөөр эмхидхэн, зунай үбһэ хуряалгын болоходо шэмэтэй һайхан тэжээл элбэг ехээр бэлэдхэжэ шадаһанай ашаар мүнөө эхэ хонидынь ямар һайнууд гээшэб, хурьгадынь өөдэргэн, тобир таргахан дэбхэрэлдэнэ. Мүн залуу хонишод (совхозой 3-дахи, 4-дэхи отделенинүүд) Шимаа Намжилова, Валя Абидуева гэгшэд 100 хонин бүриһөө 90—98 хурьга бүрин бүтэнөөр абаад байна. Совхозой бусадшье отаранuудаар түл һайнаар абтана. Һаяын мэдээгээр энэ совхоз 16 мянга гаран хурьгадые абажа, 100 хонин бүриһөө 71 хурьгатай болонхой. Үшөө 3000 гаран хурьгад хүлеэгдэнэ. Гэбэшье совхозой бүхы отаранuудта хамта 110 гаран хони, хурьгад гарзалаа. Энээниие саашадань болюулхын тула зохихо хэмжээнүүд абтанхай.

Ойрын жэлнүүдтэ Буряад оронoй хонидой тооё 2,5 миллиондо хүргэхэ, нооһо, хониной мяха абалгые 2—2,5 дахин ехэдхэхэ гэһэн КПСС-эй обкомой һаяын Пленумэй шиидхэбэреэр урмашажа, совхозой хүтэлбэрилэгшэд, хонишод ажахы доторойнгоо арга боломжо элишэлэн, шэнэ отаранuудай байра түхеэрхэ, залуушуулай дундаһаа хонишодые һургаха хэмжээнүүдые хараалжа байна.

Мүн тэжээл элбэгээр абаха, уһалагдадаггүй сабшалангайнгаа газарые заатагүй уһалха, ханааб. хаалта хэжэ эхилхээр шиидээ.

Хори. **П. Содбоев.**

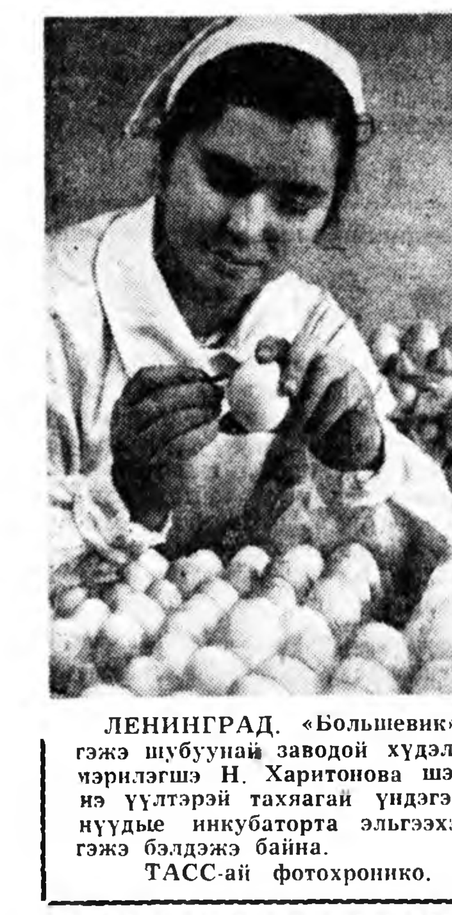

ЛЕНИНГРАД. «Большевик» гэжэ шубуунай заводой худэлмэрилэгшэ Н. Харитонова шэнэ үүлтэрэй тахяагай үндэгэнүүдые инкубаторта эльгээхэ гэжэ бэлдэжэ байна.

ТАСС-ай фотохронико.

БУРЯАД ҮНЭН
2-дохи нюур.
1964 оной мартын 15.

Электрын элшэ хүсэнэй нэгэдэмэл системэ

Петр НЕПОРОЖНИЙ,
энергетикэ болон электрификациин талаар Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ, СССР-эй Министр

Электрын элшэ хүсэ гээлтэ хоролтодо оруулангүй, үйлэдбэрилэгдэһэн киловатт бүхэниие ашагтайгаар хэрэглэхын тула Советскэ Союз дотор нэгэдэмэл энергетическэ системэ байгуулагдажа эхилэнхэй. Баруун ба зүүн зүгэй районуудай хоорондо сагайнгаа талаар аяар найман часай алгасаатай манай орондо энэ системэ байгуулха илангаяа шухала удхатай шанартай юм. Жэшээнь, Москвада ажалай үдэрэй түлэг дунда байхада, Владивостогто һүни болоод, тэндэхи электростанцинууд дүүрэн хүсөөрөө ашаглагдадаггүй байна. Энэ үедэ зүүн зүгэй районуудайхиһаа аяар зуу миллионоор олон хүн зонтой оронойнай центральна районуудта электрын элшэ хүсэн дуталдана. Юуб гэхэдэ, эндэ промышленностиимнай ехэнхи хубинь оршодог ха юм.

Жэл ерэхэ бүри улам ехээр хүгжөөгдэжэ байһан хүндэ индустрида, илангаяа химическэ ба хүнгэн промышленностьда электрын элшэ хүсэн улам ехээр хэрэглэгдэнэ. Тиимэһээ электрын элшэ хүсэ хэзээ хэзээнэйхиһээ ехээр үйлэдбэрилдэг болохо зорилго табигдана гээшэ.

Теэд ямар аргаар нэгэдэмэл үндэр вольтно энергетическэ системэ байгуулагдана гээшэб? Мүнөө СССР дотор районно 90 шахуу энергетическэ нэгэдэл бии болонхой. 1963 ондо электрын элшэ хүсэ хэрэглэлгэ 412 миллиард киловатт-часта хүрэжэ, 1962 онойхитой жэшэбэл, 12 процентээр дээшэлһэн байна. Нёдондо жэлдэ нилээд олон электростанци ашаглалгада үгтөө. Тэдэнэй нийтэ хүсэн 10 миллион киловаттһаа дээшэ гэхэ гү, али Америкын Холбоото Штадуудай жэл бүхэндэ ашаглалгада үгэдэг электростанцинуудай хүсэнэй зэргэ болоно. 3,6 миллион киловатт хүсэтэй байхаар хараалагдаһан Братскын гидроэлектростанци дүүрэн хүсэндөө ороо, тон ехэ тепловой электростанцинууд ашаглалгада үгтөө: Черепетскэ, Днепр шадарай ГРЭС-үүдтэ тус бүридөө 300 мянган киловатт хүсэтэй тон ехэ блогууд худэлгэгдэнэ. Эдэ станцинуудай халуун ууралай үлэмжэ һайнаар ашаглагдадаг дээрэһээ, үйлэдбэрилэгдэдэг энергиин өөрын үнэ тон хямда болоно.

Волгын эрьеһээ Москва хүрэтэр, мүн Урал, Донбассһаа электрын элшэ дамжуулха үндэр вольтно лини ашаглалгада үгэһэнэй ашаар Советскэ Союзай Европодохи хубида нэгэдэмэл энергетическэ системэ байгуулха арга олдоо. Тэрэ системын хүсэн — 6 миллион киловатт болоно. Энэ системэ дотор дэлхэй дээрэ эгээл ехэ хүсэтэй 1.800 мянган вольтын постоянна тогой лини ашаглагдана. Энэ линиин худэлмэриие шэнжэлжэ үзөөд байхада, дамжуулгын бүри ехэ хүсэтэй электролини барижа болохо байһаниинь элирхэйлэгдээ. Зүгөөр тон холо зайда электрын ехэ элшэ гансахан постоянна тогоор дамжуулжа болохо юм. Переменнэ тогоор энэ зорилго бэелүүлхэ арга үгы.

2 300 километртэ һунаһан, 1 миллион 400 мянган вольт хүсэтэй электролини һаяхан ашаглалгада үгтэжэ, Сибириин нэгэдэмэл энергетическэ системэтэй Уралые холбохо байна. Сибириин энергосистемэдэ Братскэ ГЭС — Эрхүү — Красноярск — Кузбасс гэһэн табан зуун киловаттын лини худэлдэг боложо, эдэ городуудай промышленностиие электрын элшэ хүсөөр хангалгые эрид һайжаруулаа. Ойрын хэдэн жэлэй туршада Казахстанай энергосистемэ Сибириинхитэй нэгэдхэгдэхээр хараалагдана. 2 миллион 400 мянган киловатт хүсэтэй Ермаковскэ ГРЭС, Экибастузда баригдахаар хараалагдаһан электростанцинууд Казахстанай гол энергоцентрнууд болохо зэргэтэй.

1965 он болотор СССР-эй Европодо энергетическэ системэдэ Баруун-хойто, Хойто-Кавказай, Баруун Украинын энергосистемэнүүд холбогдохонь. Жэл соо энэ системээр 300 миллиард киловатт-час электрын элшэ хүсэн дамжуулагдаха байна.

Закавказиин энергетическэ системэ ойрын жэлнүүдтэ баригдажа дүүрэхэнь. Энэ системэ Грузи, Армени ба Азербайджанай республиканудые нэгэдхэхэ байна. Ингуриин гидроэлектростанциин баригдажа дүүрэхэлээр Закавказиин энергосистемэ оронoймнай европейскэ системэтэй нэгэдхэгдэхээр хараалагдана.

2 миллион 700 мянган киловатт хүсэтэй Нурекскэ гидроэлектростанциин, мүн Ташкентын тон ехэ хүсэтэй тепловой станциин ашаглалгада үгтэхэлөөр Дунда Азиин системэ байгуулагдажа, 1970 он болотор СССР-эй европейскэ системэтэй холбогдохо юм.

Манай оронoй байгаалиин баялиг үнэхөөрөө дуһашагүй баян гээшэ. Гансахан Сибириин гол мүрэнүүд манай бүхы оронoймнай эрилтэ электрын элшэ хүсөөр олон жэлдэ хангажа шадаха аргатай. Енисей мүрэн дээрэ 5 миллион киловатт хүсэтэй, мүн бусад ехэ станцинууд баригдажа эхилэнхэй. Ойрын арбан жэлэй туршада Лена мүрэн дээрэ аяар 20 миллион киловатт хүсэтэй айхабтар ехэ гидроэлектростанци барихаар түсэблэгдэнэ.

1970 он болотор манай орон дотор адагынь 900 миллиард—1 триллион киловатт-час электрын элшэ хүсэн үйлэдбэрилэгдэхэ байна.

1971 он болотор Алас-Дурна зүгэй энергетическэ системэ байгуулагдажа, Советскэ Союзай нэгэдэмэл энергосистемэ ашаглагдажа захалха юм. Тиигээд байхада бидэнэр аяар 12 мянган километр зайда электрын элшэ хүсэ дамжуулдаг болохо байнабди. Иигэжэ оронoймнай городуудай 95 процентһээ дээшэнь, хүдөө нютагуудай 85 шахуу процентнь нэгэдхэгдэмэл системэһээ элшэ хүсөөр хангагдаха байна. Тэрэнэй ашаар гаргаша ехэтэй элдэб жэжэ электростанцинуудые ехээр үсөөрүүлхэ арга олдохо. 35 мянган вольтһоо дээшэ хүсэнэй электрын элшэ дамжуулха линиин утань 640 мянган километрһээ дээшэ болохо байна.

СССР-эй нэгэдэмэл энер... темэ гансахан орон дотороо ... гуулагдаад дүүрэхэ бэшэ юм. ... дондо жэлһээ Европын зарим ... рэнүүдэй электрын элшэ ... жуулдаг лининүүд манай орон... хитой залгагдажа эхилээ. Хо... доо холбогдоһон энэ лини ... «Эб найрамдал» гэжэ нэрлэ... хэй. Тэрэнэй диспетчерск... бынь Прага хотодо. Энэ нэг... мэл системын ашаар Поль... Венгри, Чехословаки, Бол... Румыни болон СССР-эй ба... областьнуудай промышленн... онуудые электрын элшээр т... гаряагүй һайнаар хангаха ... олдоо. Саашадаа манай ... мэргэжэлтэдэй хабаадалгат... Дунай мүрэн дээрэ хүсэ ех... электростанцинууд баригд... дурсагдагша оронуудай ... ажахые хүгжөөлгэдэ ашагл... байна.

Имагтал автомат техник... нөөр хэрэглэһэнэй ашаар ү... вольтно лининүүдые асари... энергетическэ системэдэ нэгэ... жэ болоно. Тус системые хо... лолгодо гансал автомат ба... оронoймнай энергосистемын ... бүхы штабуудай худэлмэрии... нэй гарай хабаадалгагү... тааралдуулха байна.

(АПН).

Олоороо зүбшэжэ, шиидхэмээр асуудал

hУРАЛСАЛАЙ КОМБИНАДУУД ШУХАЛА ХЭРЭГТЭЙ

...залуушуулай манай За-... дунда hургуули 1960—...онуудай hуралсалай жэлдэ... Хоёр жэл хүдэлөөд бай-... 34 колхознигууд, хүдэлмэ-...ажаллахынгаа забhараар үдэ-...hуралсажа, найман класс... 14 хүн болбосоролой аттес-... Дунда hургуулиимнай ...олон нүхэд hуралсалаа ...үргэлжэлүүлhээр. Най-...класс дүүргэгшэдэй мүн ...олонхинь дунда эр-...тусхай мэргэжэлтэй болохо ...Хүнүүдэй эрдэм hу-...дээшэлүүлхэеэ хүсэдэг яба-...hайшаамаар, али болохоор...

...газар, энэ шухала хэрэг hа-...хүрэхөөр дэмжэгдэнэ, эрхи-... Илангаяа ямар муу юу-...гэхэдэ, олон хүн hу-...эхилээд, түгэсхэнгүй ор-... Жэшээлээд үзэхэдэ, ма-...hургуулида hүүлэй гур-...туршада 193 хүн мэдүүл-...орохон аад, аяар 84-кинь ...дүүргэнгүй хаяжархиhа-...гэмшэлтэй юм.

...hургуулида ябагшад ямар ...hаа hуралсалаа таhалдуул-...адаглаад, олонтой хөөрэл-...зарим тэды тобшолол хэхэ гэ-...hанахада иимэ шэнги?

...дахеэр, hургуулиин hуралса-...нэйнь программа хүдөөгэй ...улай эрилтэ хүсэд хангана-. ...гэхэдэ, хүнүүд юрэн-...мэ дээшэлүүлхэтэеэ хамта ...нэгэн мэргэжэл олохые хүсэдэг...

...хеэр, колхоз, совхозуудай ...предприятинуудай зарим нэгэн ...илэгшэд залуушуулда юрэн-...профессиональна эрдэм hурал-...дээшэлүүлхыень идхахаhаа, ...hургуулиин хүдэлмэридэ ту-...байтагай hаад хэдэг: hураг-...hургуулиhаа холо хүдэлмэри-...дэг, үдэшын халаанда хү-..., ажаллажа байгаад hураг-...үгтэхэ ёhотой хүнгэлэлтэ бэе-...гүй байна.

...хяар, hуража байhан кол-..., промышленно предприя-...хүдэлмэришэд шэнги эрдэм хэ-..., мэргэжэл шадабаринигаа ...тума ажалай түлөөhэ үлүү ...абадаггүй, урмашуулагдадаг-...тула hуралсалдаа ёho тэды-...дахеэр, юрэнхы hургуули-... хүтэлбэрилэгшэд, багшанар,

...сомсельсоведүүдэй хүдэлмэрилэгшэд hураха зэргэтэй байhан хүдөөгэй залуушуулые үдэшын hургуулида хабаадуулхын, тэдэндэ hуралсалгын таарамжатай байдал олгохын тула анхаралаа мууса хандуулна. Найман классай hургуулигүй зоной бүридхэл жэлдээ нэгэл дахин абаад, саашань хэрэгтэй хүсэ, оролдолго гаргадаггүй.

Табадахяар, 28 неделиин hуралсалай түсэбтэй үдэшын hургуулида гансал директорынь сүлөөлэгдэнхэй, бэшэ штадынь, бүхы багшанарынь юрэнхы hургуулиин хүдэлмэрилэгшэд hэн тула тэлижэ хүдэлдэг. Юрэнхы hургуулидахи гол хэшээлнүүдэйнгээ hүүлээр үдэшын hургуулида заадаг тэлеэ багшанар илангаяа математикын, физикын, ород хэлэнэй ба литературын, хари хэлэнэй багшанар ажалдаа хэтэрмээр дараг-данги байдаг.

Эдэ шалтагаанууд тиимэ хүшэр хүндэ усадхажа ядахаар юумэ бэшэ. Россин Федерациин олохон областьнуудта иимэ шалтагаанууд дурсагдахаяа болинхой.

Профессиональна болон юрэнхы hуралсалые таарамжатайгаар зохилдуулан эмхидхэжэ, hуралсалай комбинадуудые тогтоожо, колхозойнгоо гэшүүдэй эрдэм хэшээлыень, ажалайнь мэргэжэлые эрид дээшэлүүлhэнэй ашаар Ставрополиин хизаарай «Правда» колхозой, жэшээлхэдэ, нэгэ hүнэй товарна фермэ ямар ехэ амжалта туйлааб гэжэ дурдалтай. Комплексно оньhожоруулгын нэбтэрүүлэгдээдүй үедэ тус фермэ дээрэ 650 үнеэдэй харууhанда хэдэн арбаад хүн бар хүсөөрөө, улаан гараараа хүдэлдэг байhан. Фермэ дээрэхи хүшэр хүдэлмэрине оньhожоруулхын тула бэлэдхэл хэлсэнгээ, тэндэ ажалладаг hаалишад, малшад үдэшын hургуулида, курсада hуража, туд тудтаа тракористын, шоферой гэхэ мэтэ хоёр-гурбан мэргэжэлтэй болоод hэн. Тиигээд 1963 онhоо энэ фермэдэ комплексно механизациин түхеэрэгдэжэ хүдэлхэдэ, оройдоол табан хүн — hү шэрэдэг автомашинын шофер, үбhэ тэжээл зөөдэг хоер тракторист, оньhон аргаар hү hаадаг аппарадта хүдэлдэг хоер хүн — үнеэхи 650 толгой hаамхай үнеэдые hаажа, эдеэлүүлжэ, сэбэрлэжэ үрдидэг, үрданайхиhаа үшөө сүлөөтэй — дүрбэ хоноод нэгэнинь амардаг болоо. Эдэ табан малшад бэе бэеынгээ профессиональна мэргэжэл доро дороо шадаха, хэниинь шье хэ-нээшье hэлгээд хүдэлхэ аргатай дээрэhээ иимэ үсөөгөөрөө тон ехэ ажал оньhото машинын хүсөөр хэдэг болоо.

Эрдэм техникын хүсөөр, түрүү дүй дүршэлэй үндэhөөр ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, ашаг олзо ехэтэй болгохын тула үргэн ниитэ ажалшадай hуралсал, мэргэжэл нарижуулха, дээшэлүүлхэ гээшэ тон ехэ удха шанартай юм байна гэжэ Воронеж, Ставрополь ошожо ерээд байhан үедөө Загастайнгаа Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хүтэлбэрилэгшэдтэ, колхознигуудта идхан хэлэжэ, өөhэдынгөө эрхэ байдалай ая шадалаар үдэшын hуралсал урданайхиhаа ондоогоор, түрүү зоной жэшээгээр эмхидхэхэ хэмжээнүүдые яhала харалаа hэмди. Гэбэл, колхозой правлени, парторганизацитай зүбшэн шиидхэжэ, манай hургуули hуралсалай шэнэ жэлые иимэ түхэлтэйгөөр эхилхэ гэжэ тогтоогоо hэн: табадахи-зургаадахи, зургаадахи-долоодохи классуудые түргэдхэhэн программаар hургаха; гурбадахи классай мэргэжэлтэй шоферой курса hургуулиингаа дэргэдэ нээхэ; эсхэгшэдэй, оёдолшодой курса хүтэлгэхэ, hурагшадай соёл сурталай, теоретическэ эрдэм мэдэрэлээ, юрэнхы hуралсалаа дээшэлүүлхын зорилгоор лекцинүүдые олоор уншаха тусгаар лектори эмхидхэхэ гэгдэhэн байгаа. Тиитээд үнэн хэрэг дээрэнь эдэниие бэелүүлхэ болоходоо, олон бэрхэшээлнүүдтэй тудалдаабди. Госавтоинспекциин хүндэлдэhэнhөө болоожо шоферой курса нээжэ шадаагүйбди. Орондонь автослесарьнүүдые бэлэдхэхэ курса байгуулаабди. Тусгаар түхеэрэлгэтэй, сүлөө гэрэй үгы дээрэhээ оёдолшодой курса баhа буруу hүрөө hэн. Түргэдхэhэн hуралсалай программаар класс бүри 18—18 хүн түрүүн бэшүүлhэн аад, дээрэ дурдагдаhан элдэб шалтагаанаар хахадынь hургууляа орхижорхёо. Хэдэн дахин хэлсээ, ябадал хэжэ, hуралсалай жэлэй ябажа байхада автомашина, мотоцикл жолоодохо дуратайшуулай курса тогтоогообди.

Тиигэжэ манда тушаалдаhан дутагдалнуудые шадаха зэргээрээ усадхажа, мүнөө үдэшынтээ hургуулида 8 классай программаар түргэдхэhэн хоер классай hурагшадта ном заанабди, 12 колхознигуудые автослесариин мэргэжэлдэ hурганабди, 14 hурагшадаа тракористын курсада хабаадалсуулжа байнхайбди. Манай үдэшын болон үдэрэй hургуулиин 30 hурагшад автомашина, мотоцикл жолоодогшодой курсада ябана.

Гэбэшье мүнөө манай hургуулиин ябуулжа байhан хүдэлмэри хэнэйшье hанал тэгшэлхээр бэшэ даа. Нютагай эмхи зургаануудай, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хүтэлбэрилэгшэдэй залуушуулайнгаа үдэшын hуралсал тухай халуун анхарал хандуулжа, манда hайнаар хамhалсаhан, туhалалсаhан байгаа hаань, Загастайда hуралсалай ehото комбинат байгуулжархихаар бүхы арга нүхэсэлнүүд бии байгаа. Ажаллажа байгаад hурагшадай юрэнхы эрдэмээ дээшэлүүлхэ, тиихэтээ хамта али нэгэн мэргэжэл абаха, политическэ талаар хүмүүжэхэ ябадалые олгодог тааруу зохид шэнэ маяг — hуралсалай комбинат манай Буряад республика дотор ехэ өөдэ абагдаагүй байhаниинь хартай. Теэд шэнэ юумэн найдамтай, хүсэтэй тула өөртөө харгы зам гаргаха, угаа ошоторoo hуралсалай комбинадууд (али ондоогоор нэрлэгдэнэ гү, өөрэгүй) дэлгэрхэ бэзэ гэжэ этигэмээр. Теэд тиимэ түхэлэй hургуулинуудые хайшаагаар эмхидхэбэл, манай байдалда таарамжатай гээшэб, энээн тушаа эды, тэды hанамжа хэлэхые хүсэнэб.

Мүнөө хүдэлжэ байhан үдэшын hургуулинуудай диилэнхинь өөрынь материальна баазагүй, хэрэглэжэ байhан бүхы хэрэгсэлынь үдэрэй hургуулиин мэдэлэй. Тиимэ ушарhаа үдэшын hургуули өөрынгөө хэрэглэмжые, эрилтые дүүрэн хангажа шададаггүй. hуралсалай комбинат эмхидхэхэдээ энэ дутагдалые усадхаха хэмжээ хараалалсаха шухала. Комбинадуудые юрэнхы hургуулинуудай бааза дээрэ тогтоогоод, иимэ эмхидхэлэй бүридхэл байгуулаа hаа, ямар гээшэб?

hуралсалай комбинадые тусгаар совет толгойлхо. Тиин бүхы hуралсал хүмүүжүүлгын, эмхидхэлэй хүдэлмэрие Соведэй түрүүлэгшэ (комбинадай директор) хүтэлбэрилхэ ударидаха болоно. Түрүүлэгшэ хоёр орлогшотой байха; нэгэнэйнь уялга колхозой гү, али совхозой хүтэлбэрилэгшын (түрүүлэгшэ, директор) гүйсэдхэлэг байбал, hайн ха. Тиихэдээ энэ орлогшо комбинадайнгаа материально-техническэ баазын түхеэрэлтэ харюусадаг, комбинадта багшалдаг хүдөө ажахын мэргэжэлтэдые томилдог, hурагшадай практика гараха ябадалые эмхидхэдэг, тэдэниие хэрэгтэй техникэ, багажа зэбсэгээр хангадаг, комбинадта hурагшадта хуулиин ehоор хараалагдаhан хүнгэлэлтэ, урмашуулгын бэелүүлэгдэжэ байhаниие хинадаг байха зэргэтэй.

Хоердохи орлогшоор комбинадай hурагшадые hуралсалай байраар, кабинедүүдээр, элдэб суртал дэбтэрээр, юрэнхы предмедүүдэй багшанараараа гэхэ гү, али бүхы hуралсалай ;баазаар комбинадые хангадаг найман гү, али арбан жэлэй hургуулиин директор байгаа hаа, таарамжатай. Тиихэдэ Соведэй гэшүүдээр юрэнхы hургуулиин багшанар, колхозой, совхозой парткомой, комсомольско комитедэй секретарьнууд, сельсоведэй түрүүлэгшэ, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд томилогдохо, хамтадаа комбинадай Совет 11—13 хүнhөө бүридэхэ зэргэтэй гэжэ hанагдана.

hуралсалай комбинат иимэ бүридэлтэй байбал, таараха шэнги гэбэл: 1) 5—8 гү, али 9—11 классуудтай үдэшын юрэнхы эрдэмэй hургуули; 2) 5—11 классуудтай заочно hурадаг хүнүүдэй туhаламжа абажа байх консультпункт; 3) механизаторнуудай кадрнуудые бэлэдхэхэ hургуули, агрохимическэ, зооветеринарна курсанууд, ниитын hуралсалай бусад ажахын шэнжэтэй hургуулинууд, 4) тусхай дунда болон дээдэ hургуулида абхуулхын тула оролтын шалгалта үгэхэ гэжэ бэеэ бэлэдхэгшэдэй курса; 5) хубсаhа эсхэхэ, оёхо гэхэ мэтэ гэр доторой ажалда дүршэхэ, hураха курса—эдэ бүгэдэнүүд комбинадай дэргэдэ нээхэ.

Иимэ олон янзын hуралсал нэгэ газарта, нэгэ ударидалга, хиналта доро комбинадта шадажа hайнаар эмхидхээд, эрдэм номдо, түрүү дүй дүршэлдэ, шэнэ мэргэжэлдэ залуушуулые үргэн ажалшадые hургаха таатай зохид байдал олгобол, эрдэм болбосоролоо дээшэлүүлхэ, мэргэжэхэ дуратан хаа хаанагүй олон байхань дамжаггүй. Үдэшын hургуулида hуража байhан, дүүргэhэн, шэнэ мэргэжэлтэй болоhон хүнүүдтэ мастерай нэрэ, разрядай зэргэ олгохо, тэрэнэйнь жэшээгээр ажалайнь түлөөhэн жиирэй зонhоо 10—15 гү, али 20 процентээр (нютаг нютагта өөhэдэйнь тогтооhоор) нэмэжэ түлэдэг болбол, hурагшадта бүришье hайн урмашуулга, түлхисэ болоожо үгэхэ hэн.

Мүнөө хүдэлжэ байгаа хүдөөгэй үдэшын hургуулинуудые хойтодоо 28 неделиин программаhаа 36 неделиин программада оруулжа, тэдэнэрые өөhэдэйнь багшанарай штадтай болгохо, тиигэбэл hуралсал хүмүүжүүлгын хэмжээн эрид дээшэлхэ, hурагшадтай hургуулиhаа гадуур хүмүүжүүлгын хүдэлмэри эмхидхэгдэдэг болохо байна.

А. ЕРМОШКИН,
Хяагтын аймагай Загастайн хүдөөгэй залуушуулай hургуулиин директор.

Ажалдаа алдартай, hуралсалдаа магтаалтай

«...Коммунизмда орохо үедэ ухаан бодолоор баян, hайн hайhан ёho заншалтай, шииpаг шамбай бэетэй, түгэс хүгжэhэн шэнэ хүниие хүмүүжүүлхэ арга бүри ехэ болоно...» ...гээд КПСС-эй Программа дотор бэшэгдэнхэй. Эдэ үгын гол удхые зүбөөр ойлгоhон хүн бүхэн ажал хүдэлмэридөө шэнэ үүсхэл, оролдолго бадаруулжа, ажалай орьёл өөдэ шуумайдаг, туйлаhан тэрэ амжалтань олоной hайшаал магтаалда хүртэдэг байна. Республикын томо предприятинуудай нэгэн — Ленинэй орденто локомотив-вагон заhабарилдаг заводто үндэр бүтээсэтэ ажалаараа суурхан, коммунизм байгуулгада хүсэ шадалаа элсүүлжэ байдаг үйлэдбэриин түрүүшүүл, олоной дунда мэдээжэ болоhон залуурушад үдэрhөө үдэртэ олошоржол байдаг.

Олон мянган хүдэлмэришэдтэй тус заводой залуушуулай олонхинь сүлөөтэй сагтаа хүдэлмэришэн-залуушуулай үдэшын hургуулида hуралсажа, эрдэм болбосоролоо дээшэлүүлдэг байна. Эдэнэрэй нэгэ бүлэг — 600 гаран hурагшадые хамтаруулhан Железнодорожно районой зургаадахи hургуули болоно. Тус hургуулида hуралсагшадай олонхинь ЛВРЗ-гэй залуу хүдэлмэришэд юм. hургуулиин дирекци, партийна организаци үйлэдбэри дээрэ хэдэн халаанда ажалладаг хүдэлмэришэн залуушуулай hургуулиhаа таhарангүй hуралсахынь тула, хэшээлээ хоёр халаанда үнгэргэнэ. Хоёр халаан гээшэнь ямар удхатайб гэхэдэ, нэгэдэхеэр, үдэшын халаанда ажаллагшадынь үглөөнэй юhэн часhаа, үдэрэй халаанда ажаллагшад—үдэшэндөө таhалгаряагүй hургуулидаа ябажа байдаг болонхой.

Ажалдаа коммунис ёhoор хандажа hураhан эдэнэр hуралсахадаашье бэе бэедээ туhалалсажа байгаад, хэшээлдээ хүндэ хүшэр юумын дайралдахада хамтаараа зүбшэжэ, зүб шиидхэбэри гаргадаг. Илангаяа арбадахи классата hурагшад хоорондоо ехэ эбтэй эетэйгээр хэшээлдээ хабаадалсажа, математикын хүшэр хүндэ бодолгонуудые хамтаараа хэдэг, хэн хэнэйнгээ ойлгоогүй юумэ ойлгуулжа, заажа, хэлэжэ үгэдэг hайн hайхан заншалтай.

— Багшынгаа гэртээ хэхээр үгэhэн даабариие эндээ бодохо гэлсээд, забhарлалгынгаа үедэ хамтаараа бодожо байнабди,—гэжэ ЛВРЗ-гэй локомотив хабсаралгын цехэй хүдэлмэришэн, коммунис ажалай ударник Виталий Бакуревич хөөрэнэ.

Эдэнэрэй тоо бодожо байхые харахада хэниинь хэн гэшэгүй, бултадаа зүбшэжэ, хөөрэлдэжэ байгаад, тэрэ даабаряа саг доронь хэжэ дүүргээд, дэбтэрнүүдтээ бэшэжэ абана. «Алгебра, тригонометри, физикээр үгтэhэн даабаринуудаа гэр гэртээ хээд шалгана бэзэбди. Ши, Галина, хэр сүлөөтэйбши?» — гээд самбарта бэшэгдэhэн тоо бодолгоёо буулгажа hууха зуураа Раиса Воропаева хажуудаа hуудаг нүхэрhөө асуугаадхина.

— Сүлөөшье гэжэ даа. Ажалдаа байхаб. Тэрэ алгебраар үгтэhэн даабаряа хэжэ үрдихэ гүб, али үгы гү? Мүнөө үдэшэндөө клубайнгаа уран hайханай хүдэлмэри шалгаха даабари завкомhоо абанхайб,— гээд нүгөөдэнь харюусана.

Ажаллажа ябаад, сүлөөтэй, сагтаа hуралсаха гээшэ тиимэшье бэлэн хэрэг бэшэ ааб даа. Ажаллаха, hуралсахынгаа хажуугаар олониитын хүдэлмэридэ хабаадалсаха, гэр бүлэдөөшье hаналаа хандуулха гэхэ мэтэ олон асуудалнууд дайралдадаг гээшэ. Эндэ эрхимээр hуралсажа ябаhан Виталий Бакуревич hуралсалдаа — физикээр үзэhэнөө үйлэдбэри дээрэ хэрэглэжэ байгаад ажаллана. Тэрэ цехэйнгээ дэргэдэ эмхидхэгдэhэн физико-техническэ кружогто эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, хүдэлмэришэдэйнгөө ойлгожо ядаhан зүйлнүүдые тайлбарилжа, заажа үгэдэг өөрөөшье hонирхолтой приборнуудые хэhэн, заhабарилжархиhан байдаг. Дурсагдагша hургуулида hуралсажа ябаhан hурагшадай ехэнхидынь заводойнгоо дэргэдэ эмхидхэгдэhэн кружогуудта ябажа байгаад, hуралсалаа үргэлжэлүүлжэ ёhотойл коммунис обществын hайн hайхан заншал олоной дунда бадаруулдаг болонхой. Иимэл хадаа орденто тус завод hара, квартал бүхэнэйнгөө даабари үлүүлэн дүүргэжэ, түрүүшүүлэй зэргэдэ гараад, республика дотороо суурхадаг ха юм.

hуралсал ажал хоёроо шадажа хэрэглэhэн заводой хүдэлмэришэд-hурагшадай ажалдаа, hуралсалдаашье амжалта туйлахань лаб найдабаритай.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

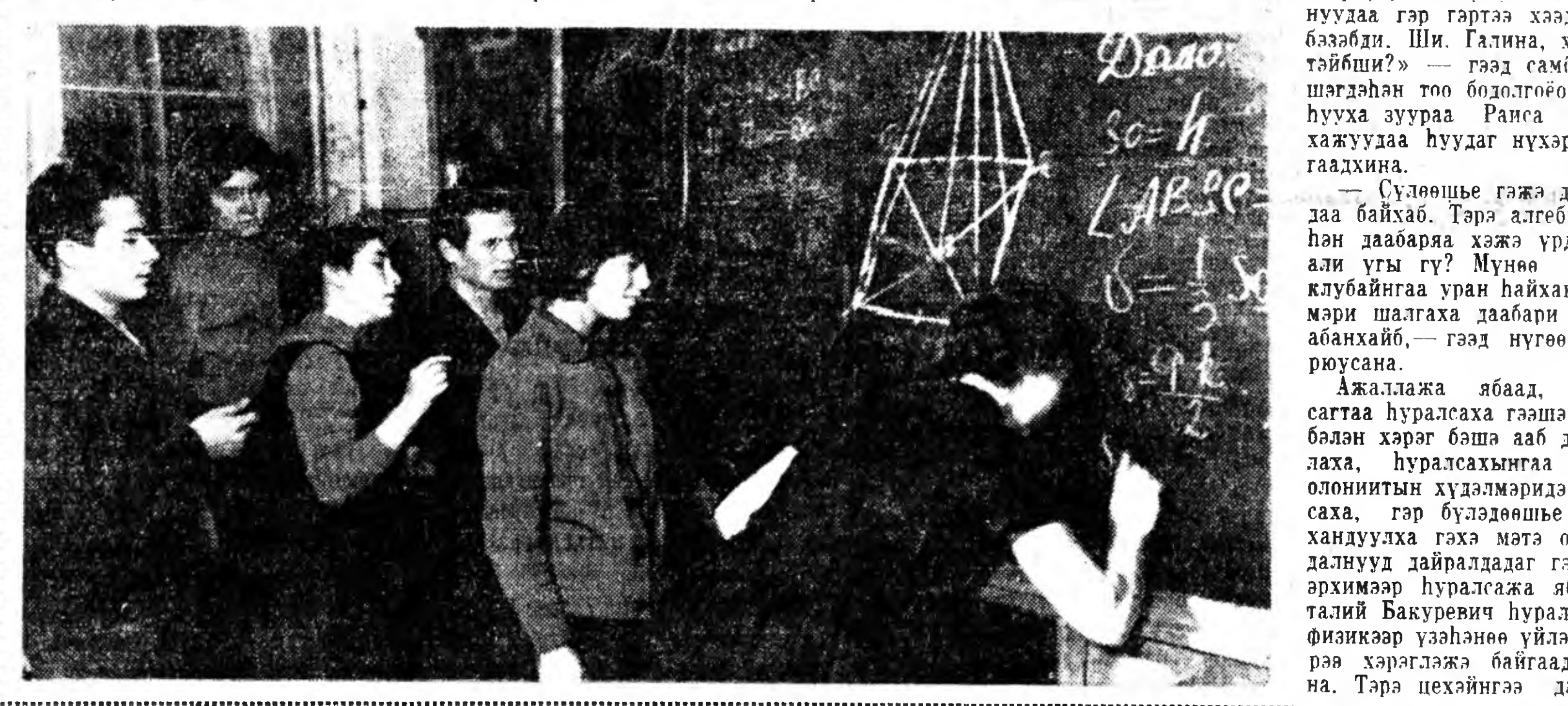

Зурагууд дээрэ: 1. Түрүү заводой ухаалан зохёогшо, уралан нарижуулагша В. Бакуревич ээлжээтэ зохёолоо бүридхэжэ hууна. 2. Арбадахи классай hурагшад геометрээр тоо бодожо байна.

В. МУЛЛЕРАЙ фото.

Хүдэлмэридэ хүдэржэхэ, ажалда атаржаха

...hургуулиин багшанар hу-...ые ажал хүдэлмэритэй таа-...улан эмхидхэнэ. Мүнөө хони-...олоорои хурьгалжа байхада, ...классуудай hурагшад хонишо-...отаранuудта ошожо туhална. ...иимэ туhаламжа гэхэ гү, али ...хүдэлмэри эхилэнхэй.

...өөгэй 8 жэлэй hургуулиин ...дохи классуудай пионернууд ...шефтээ абаа юм. Ахалагша ...од Э. Д. Доржиев, Тубэев, ...тов болон Базаровай отара-... пионернууд ерэжэ хүдэлнэ. ...балгын халуун хаhада иимэ ...ламжа хэзээ хэзээнэйхиhээ ...гаар хэрэгтэй. Багшанар, клас-...хүтэлбэрилэгшэдтэй хамта hу-... неделидээ хоёр удаа отар... ошожо, хүдэлмэри хэнэ. Хо-...байрануудые сэбэрлэдэг, шэб-...малтажа поли дээрэ зөөдэг ... Эхэ хонидые, хурьгадые ...садаг, эдеэлүүлэлсэдэг юм. ...нүүдэй хэхэ ондоошье хү-... дүүрэн ааб даа.

...ал зэргээрнь үхибүүдтэ ажал ..., өөhэдтэньшье туhатай, ...ажа байhан хонишодтошье ...hа нэмэри болохонь ойлгосо-... хэрэгтэ багшанарай удари-...үргэ ехэ байна. Тэдэ клас-... хүтэлбэрилэгшэдэй эмхидхэ-...хүдэлмэри ябуулhанайнь ашаар ... туhаламжа бүтээсэтэй бай-...hуралсал ажал хоёрой холбоо-... нэгэдэлэй үльгэр жэшээе ... харанабди.

...hуралсал гээшэмнай ухаан бодо-...ажал байhаниинь ойлгосотой. ... үхибүүдэй хүсэл эрмэлзэл-...мүн ухаан хүдэлдэг, тэдэнэ-...хүдэлхэ, ухаагаа гүйлгэхэ ша-... харагдадаг байна. Эгээл ...hуралсаха ажал хэхэ хоёр-...хоорондоо таhаршагүй холбоо-...эхи журам hайнтай классай-... ажалынишье hайн байдаг.

Жэшээнь, буряад хэлэ, литературын багша Е. Д. Ванкеевагай ударидадаг 6 «а» классай hуралсалайнь дүн 100 процент боложо, hургуули соогоо түрүүлнэ. Ород хэлэнэй багша П. В. Пахеевагай хүтэлбэрилдэг 5 «б» классай hуралсалайнь дүн 95 процент боложо, хоёрдохи hуури эзэлнэ. Иимэ классууд эмхитэй журамтайнууд байдаг. Жэшээнь биологи, химиин багша М. Д. Жамбаловагай даадаг 5 «а» классай үхибүүд хэдэн модоной газарта байhан отарану -та санаар ошожо туhалдаг гуримтай.

Иигэжэ хонишод hургуулиин үхибүүд хоёрой хоорондо hайн, нүхэд ёhоной харилсаан тогтонхой.

Д. Будаев,
Юрөөгэй 8 жэлэй hургуулиин hуралсалай таhагые даагша.
Хяагтын аймаг.

Багшанарай үүсхэл

Манай Ивалгын дунда hургуулиин багшанар КПСС-эй ЦК-гай февралиин Пленумэй шиидхэбэринүүдтэй дэргэдэхи совхозойнгоо хүдэлмэришэдые танилсуулжа эхилhээр үнихэнэй.

Тэрэ гэhээр hара шахуу сагай үнгэрбэшье, багшанар Красноярово, «Коминтерн», Доодо Ивалга болон бусад тосхонуудаар ябажа, олон тоото лекци, элидхэл болон хөөрэлдөөнүүдые үнгэргөөд байна.

Совхозой бригаданууд, фермэнүүд болон отаранууд дээгүүр лекци, элидхэл үнгэргэхэhөө гадна hурагшадайнгаа хүсөөр hонирхолтой концертнүүдые таряашад болон малшадта харуулна.

Багшанар Илья Исаевич Этингов, Дина Яковлевна Чиркина, Эльвира Ангановна Баглаева, Людмила Ивановна Паздорова болон бусад илангаяа hонирхолтой лекци, элидхэлнүүдые үнгэргэдэг юм.

Тэдэнэр мүнөө Н. С. Хрущевой партийна, советскэ болон хүдөө ажахын органуудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн дээрэ хүдөө ажахын үйлэдбэриие ашаг ехэтэй болгохо тухай хэhэн элидхэлые шудалан уншаад, ажалшадта ойлгуулжа эхилэнхэй.

В. Цыренова,
партийна эхин организациин секретарь.

Тосхон, фермэ, стан бүхэндэ—баани

...үлэй үедэ колхоз болон ...озуудта барилга яhала үр-...ор эмхидхэгдэнэ. Мүнөө ...ублика доторхи хүдөө ню-...удта ниитын 650 баани ...гдоно. Тэдэниие бариха ...мэри үргэлжэлhөөр. Ган-...н 1963 оной турша дотор ...нскын аймагта 7, Хяаг-... аймагта 6 баани бариг-... Теэд олохон нютагуудта ...мэ болон таряан ажалай ...адануудта) ниитын баани ...хүрэтэр үгы байhаар. ...ан-Үдын хүдөөгэй район-... баaниин барилга тоншье ...гайрна. Эндэхи Ивалгын ...Карл Марксын нэрэм-... колхоздо, Харгана тос-..., Загарайн зоны XXI ...съездын нэрэмжэтэ кол-..., Ташалан, Шэбэр тосхо-...та баани барихаяа hа-...ашьегүй. Тэрэшэлэн Зэ-... районой Борьёо, Захаами-... – Хужар, Дүгэлүүр тос-...удта, Мухр-Шэбэрэй Ка-...ай, Кировэй нэрэмжэтэ ...озуудта. Кабанскын аймагай Шергинэй совхоздо, Хандала тосхондо бэеэ угааха газаргүй, Сэлэнгын зоныи фермэнүүд дээгүүр ябаад үзэхэдэ, баани олохонь баhал бэрхэтэй.

Юрэдөө нигэжэ тоолохо болоо hаа олон.

Энэмнай хүн зон тушаа анхаралаа hулаар табиhанай хойшолон гээшэ.

Хүнэй элүүр энхэ ябахын тула бааниин ехэ удха шанартай байhаниинь хэндэшье мэдээжэ. Теэд юундэ иимэ нозог нобшо ябадал гаранаб? Хэн зэмэтэйб? Сэхыень хэлэхэдэ, ажахын хүтэлбэрилэгшэд лэ эндэ ямаршье хайхарамжа гарганагүй.

Манай hанахада, колхоз, совхоз бүхэнэй түбэй тосхонуудhаа гадна, таряан ажалай стан, фермэ бүхэндэ ниитын баани баригдаhан байха ёhотой. Тус хэмжээнүүдые үйлэдбэриин, финансын түсэбтэ оруулха шухала гээд hанагдана. Мүн хабарай тарилгын эхилтэр таряан ажалай стан бүхэнэй дэргэдэ багахан хэмжээтэй сагаан баани барюулха гээ hаа, колхоз, совхоз бүхэндэ арга боломжо олдохол байха.

Тэрэшэлэн Хориин, Яруунын аймагуудта, мүн бусадшье нютагуудта бии байгаа бааниya ходо түлидэггүй. Баани түлихэ, уhа түлишөөр хангаха, зосоохииень сэбэр байлгаха тусхай хүнүүдые томилоо hаа, иимэрхүү юумэн тохёолдохогүй hэн.

Бааниин ямар аша туhатайе ажахын хүтэлбэрилэгшэд ойлгохысо ойлгохо байгаад, иимээр ханданал даа.

Нютаг тосхон бүхэндэ мүнөө жэлhээ хожомдонгүй ниитын баанинууд барюулагдадаг гэжэ дахин дабтажа hануулая!

Л. Резницкий,
БурАССР-эй элүүрые сахиха министерствын главна эпидемиолог.

Н. ДАМДИНОВ

«ТАНИЛСАЯ, АТОМ»

II. АТОМ ӨӨР ТУХАЙГАА МЭДҮҮЛЖЭ ЭХИЛЭЭ

Юрэнхы дээрэнь атом тухай хөөрэжэ эхилхэ болоо hаа, хоёр мянга гарамгай жэл гэдэргээ бусажа, эртэ урда сагай грек эрдэмтэдэй бэшэhэн зохёолнуудтай танилсаха байгаабди. «Грегүүдэй дундаhаа гараhан түрүүшын энциклопедическэ ухаан» гэжэ Маркста нэрлүүлhэн философ Демокрит атом» гэжэ үгые анха түрүүн дурдаhан юм. Грек хэлэн дээрэ «атомос» гээшэмнай «хубаагдашагүй», гэhэн удхатай. Юртэмсын бодос бүхэн саашадаа хубаагдашагүй, хүнэй нюдэндэ харагдахаар бэшэ жэжэхэнүүд хубинуудhаа бүридэнхэй юм гэжэ Демокрит hургадаг hэн. Тэрэ холо сагта эрдэм ухаан үшөөл мансыhаа гараадүй hэн гэхэдэ алдуу болохогүй. Демокрит ба тэрэ үеын бусад материалистнар атом тухай миил ухаанайнгаа хүрсаар таажа, барагсаажа хэлэдэг бэлэй. Атомые шэнжэлжэ, опыт хэжэ лаблаха, тодоруулха арга тэдээндэ үгы hэн.

Тэрэ гэhэнhээ хойшо аяар хоёр мянга гарамгай жэл соо атом өөр тухайгаа абяа тэмдэг үгөөгүй. Сагынь хүсөөгүйхэн байгаа гээшэ бэзэ. Энэ ехэ болзор соо эртэ урда үеын грегүүдэй соёл культура, ниитэ байдал hалбаран үргаад, унаа. hүүлээрнь богоолшодой Рим hалбаран хүгжэжэ ерээд, мүн лэ үе сагай хүсэтэ долгиндо гэхэ гү, али, зүбөөрнь хэлэбэл, шэнэ ниитын хүсэнүүдтэ сохигдон hандараа. Европодо богоолшодой жагсаалые hэлгэн, феодальна жагсаал тогтоо. Тэрэ хадаа Дундада зуун жэлнүүдэй үе бэлэй. Европын арадуудай түүхэдэ эгээн хэрзэгы, мүнхаг байhан энэ үе хүн түрэлтэнэй ухаанда харанхы hүни мэгээр hанагдадагынь гайхалгүй. Энэ hүниие яhа шэрымэ түүдэгүүдэй соробхилмо галнууд ходо гэрэлтүүлжэ байгаа: ушарынь хадаа, шажан hүмын үсэд нэтэрүү албатан түрүү эрдэмтэдэй номуудые, ехэдэжэ ерэбэл, эрдэмтэдые өөhэдыеншье түүдэгүүд дээрэ амидыгаар галдадаг hэмшүү. Теэд хүн түрэлтэнэй оюун бэлигэй орьёл өөдэ зүдхэлгые усадхаха хүсэн үгы юм.

Феодализмые үндэhөөрнь нэрбэhэн буржуазна хубисхалнуудые уридшалан XIV—XVI зуун жэлнүүдтэ hэргэн хүгжэлтын үе гэгдэдэг «хүн түрэлтэнэй түүхэдэ энээнhээ урда тээ үзэгдөөгүй, урагшатай, гайхамшаг ехэ хубилалта» (Энгельс) боложо, улад зоной соёл эрдэм, ухаан бодол Дундада зуун жэлнүүдэй манан харанхыhаа мултаран зүдхэхэ харгыда гараба.

XVII зуун жэлдэ эртэ урда сагай грегүүдэй атом тухай hургаал дахяад hэргэжэ захалаа. XVIII зуун жэлэй нэгэдэхи хахадта ородой агуу эрдэмтэн Ломоносов өөрынгөө «корпускулярна философиин» ёhoор, байгаалиин бодос бүхэн саашаа бутаршагүй атомуудhаа бүридэдэг юм, бүлэг иимэ атомууд хамтаржа, «корпускула» (молекула) бүридхэдэг юм гэжэ зааба. Англиин химик Дальтон, Ломоносовой хойноhоо, атом тухай hургаалые химидэ хабсаруулжа, «атомай шэгнүүри» гэhэн тон шухала ойлгосо бии болгоо. Теэд химидэ атомай досоохиие харадаг бэшэ: химигүүд атомуудай дундаа харилсажа, молекула болодогые шудална ха юм. Химигүүд атомые саашаа бутаршагүй жэжэхэн хуби гээшэ гэжэ баталаар этигэнхэй hэн. Эгээл энэ үедэ хоёр мянга гарамгай жэл абяагүй байhан атомай гүн cooho түрүүшын дохёо тэмдэгүүд абтажа эхилээ.

XIX зуун жэл дууhажа байгаа. 1896 он. Парижай политехническэ hургуулида физикэ заадаг профессор Анри Беккерель Германиhаа ерэhэн мэдээсэлые толгой cooho гарганагүй. Үнгэрэгшэ жэлдэ Германида Вильгельм Конрад Рентгенэй «икс-элшэнүүдые» нээhэнhээ хойшо хаа-хаанагүй физик лэ бүхэн элдэбын элшэнүүдые олохо hанаатай зободог болонхой. Урданъ табяатай юумые нэбтэ шаража гараад, зурагыень экран дээрэ харуулдаг рентгенэй элшэнүүд нээрэшье гайхамаар. Хүнэй бэеышье нэбтэ хаража болохоор юм байна гээд, энэ элшэнүүдтэ илангаяа медигүүд баярлаба.

Ашаглан хэрэглэхын талаар рентгенэй элшэнүүдэй туhатайе хүнүүд үтэр ойлгобошье, эдэ элшэнүүдэй уг удхые үшөөл ойлгожо ядабад. Тиимэhээ эрдэмтэ физигүүд элдэбын элшэнүүдые бэдэржэ ороо.

Анри Беккерельшье баhа шэнэ элшэнүүдые бэдэрэнхэй. Беккерель тэрэ үедэ люминисценци гэдэг үзэгдэлые шэнжэлжэ байгаа. Зарим минералнууд наранда табигдаатай байhанайнгаа hүүлээр харанхы газарта абаашагдахадаа, наранhаа абаhан элшэнүүдээ гэдэргэнь гэрэлтүүлэн бусаадаг. Тэрэ бусааhан элшэнүүдынь фотопластинка дээрэ зурыса гарадаг hэн. Иимэ үзэгдэл люминисценци гэжэ нэрэтэй. Февралиин нэгэ бүрхэг үдэр Беккерель сэбэрлэгдээгүй ураанай жаахан хэhэг абажа, наранда табиха гэhэн аад, нарагүй байхадань, тэрэ хэhэгээ лаборатори соогоо орхёод гараба ха. Тэрээнээ тушаан болоходоо фотопластинка дээрэ табяад гараhан байгаа. Үглөөдэрынь ерээд харан гэhээнь, ураанайнь хэhэгэй мүрнүүд пластинка дээрэнь аржыжа харагдаба. Беккерель энээниие ехээр гайхаа hэн. Юундэб гэхэдэ, тэрэ хэhэг урааниинь наранай толон доро байгаагүй hэм шуу. Тиихэдээ энэ элшэнүүд хаанаhаа гэжэ ойлголтой болоноб? Харюунь ганса байба: ураан cooho мэдэгдээгүй шэнэ элшэнүүд сохилон гаража, иимэ мүр фотопластинка дээрэ үлөөгөө. Ямар ушарhаа, юун дээрэhээ иимэ элшэнүүд бии болоно гээшэб — энээндэ Беккерель өөрөө харюу үгэжэ шадабагүй. Тиин, энэ гайхамал ушараа Беккерель эрдэмтэ дэлхэйдэ дуулгаба. Магад хаанаб даа нэгэ тээ тус элшэнүүдэй уг удхые тодоруулха хүн байха аалам?

Нээрээшье, удаан болонгүй тиимэ хүнүүд олдобо. Тэрэ хүнүүдынь даншье холо бэшэ, Беккерельтэй нэгэ городто — Парижда hуудалтай, hаяхан гэрлэhэн үбгэ hамган хоёр бэлэй. Үбгэниинь Парижда хи физикын институдай профессор, тэрэ үедэ яhалал суутай, нэрэтэй болоhон физик — Пьер Кюри. Энэ хадаа 18-тайдаа физикын лиценциат (манайхяар кандидадшуу) боложо шадаhан, кристаллнуудые шудалжа байхадаа пьезоэлектричество гэжэ шэнэ үзэгдэл оложо алдаршаhан, магнетизм шудалха үедөө «Кюригэй хуули ёho» нээжэрхиhэн, гушан зургаатайдаа физикын эрдэмэй доктор — иимэ хүн байгаа. hамганиинь залуухан славянка, алтан медальтайгаар Варшавада гимнази дүүргээд, эрдэмээ үргэлжэлүүлхээ Париж хото ерэжэ, Сорбонна гэдэг суута университедыень дүүргэхэдөө, физикэ математика хоёроор лиценциадай дипломуудые нэгэн доро абажа шадаhан, мүнөө үбгэнэйнгөө лабораторидо хүдэлжэ байhан Мария Кюри-Склодовская мүн бэлэй.

Пьер Кюри шэлэжэ абаhан хэрэгтээ бүхы хүсэ шадалаа, сагаа хайрагүйгөөр үгэдэг hэн тула элдэбын жэжэ шуналнуудта абтан хазагайрдаггүй хүн байгаа. Алдар соло, орден медаль, элдэбын хүндэлэлгэнүүдтэ ехэ дурагүйлхэдэг. Нэгэтэ Франциин эгээл ехэ шагнал болохо Хүндэтэ Легионой орденоор, гайхамшаг габьяануудые физикэдэ үзүүлhэнэйнь түлөө, шагнахамнай гэжэ эрдэмтэдэ дуулгаба ха. Тэрэ үедэ Пьер Кюри хэдышье суутай, солотой физик байбашье, өөрын хүсэд hайн лаборатори үгы hэн. Пьер Кюри Хүндэтэ Легионой шагналhаа гол тапа арсаба. Энээн тушаа директортээ эльгээhэн хэдыхэн үгэнүүдынь hонирхолтой юм: «Ноён министртэ иигэжэ дуулгыт гэжэ танниие гүйха байнам. Орден намда оройдооше хэрэггүй, зүгөөр лаборатори ехэл хэрэгтэй байгаа даа». Энээхэн ушарhаа харахада, буржуазна гүрэнүү-

(Үргэлжэлэлынь 4-дэхи нюурта)

*(Үргэлжэлэл. Эхининь манай газетын мартын 1-нэй номерто)

«ТАНИЛСАЯ, АТОМ»

(Эхиниинь 3-дахи нюурта)

дэй ямар харшаар түрүү эрдэмтэдтэй хандадаг байhаниинь энэ болоно бэшэ гү? Үшөө нэгэ иимэ ушар Пьер Кюри тухай хөөрэлдэдэг. Нэгэтэ Кюритэн хоюулаа Лондоной аристократнуудта хүндэлүүлжэ, банкет дээрэ hуубад ха. Үнэтэ шулуунуудаар, алтаар бэеэ шэмэглэнхэй Лондоной дээдэ обществын ялагар салагар эхэнэрнүүдые Пьер Кюригэй хараад hаланхагүйдэнь, Мария Кюри ухаандаа гайхад гэбэ. hүүлдэ, гэртээ ерээд, энээн тухай hонирхоходонь, Пьер Кюри энеэбхилэн, иигэжэ харюусаба:—Хэхэ юумээ олоно ядаhандаа, би ухаандаа хэды олон лаборатори болохо зөөри эдэ эхэнэрнүүдэй хүзүү шэмэглэн хосорно гээшэб гэжэ тооложо hуугаа hэмби.

Беккерелиингээ элшэнүүдтэ бусад. Ойлгодошогүй таамаг элшэнүүдээ Анри Беккерелиин нээhэн эгээл тэрэ сагта hаяхан лиценциат болоhон Мария Кюри докторой диссертаци бэшэхэ гээд, темээ бэдэрэнги байба. Үбгэнтэйгөө зүбшэжэ ерэhэной hүүлдэ Беккерелиин элшэнүүдые нягтаар шэнжэлхэ гэжэ шиидэбэ. Үбгэнэйнь ородолгоор физикын институдай доодо дабхарта энэ залуу эхэнэрэй hэргэ ядуухан таhалга үгтөө. Таhалга соонь шиигтэй, уйтан, хүйтэн байдаг hэн. Энэниие ехээр тоошогүй. эрдэмэй оройн замайнгаа эхин дээрэ hонирхолтой асуудал олоhондоо баяртай. Мария Кюри хаалтатайгаар хүдэлжэ ороба. Эхиллэн хүдэлмэриинь тон hонирхолтой дүнгүүдые харуулхаар байба. Тиихэдэнь Пьер Кюри шудалжа байhан кристаллнуудаа орхёод, нүхэртөө тушаалжа ерэбэ. Эдэ хоёр иная дурандаашье, эрдэм ажалдаашье бэе бэеэ хүсэд ойлгожо, тохоног тохоногоор дүмэлсэдэг эбтэй hайхан хүнүүд бэлэй. Кюритэнэй хэзэн олондоо урааннаа гараhан танигдаагүй элшэнүүдэй шанарые тодорхуулжа үгэбэ. Энэ элшэнүүд хадаа атомай гүн соохоо наашаа эльгээгдэhэн элшэнүүд гэжэ гэhэн тон шэнэ бодолые Кюритэн анха түрүүн дэлхэйдэ дуулгаа hэн. Иихэдээ атом саашаа хубаагдадаггүй, юртэмсын бодосой эгээн жэжэ хуби юм гэдэг буруу болошоо. Металл дотор манай нюдөөрөө харашагүй хүдэлмэри гүйсэжэ байдаг байба бшуу. Хайшаншье гээд худха, ямаршье химическэ реакци урааниие орулаад турша, уран неохи элшэнүүдээ өөр тухаараа газаашань табижал байдаг hэн. Мүнөө бидэнэр эдэ элшэнүүдэй ягаад бии болодогые мэдэнэбди — атомай голынь өөр тухаараа бутаржа, зарим частицануудай газаашаа дүүлин гарана гээшэ.

Лата хэлэн дээрэ «элшэ» гэhэн үгые «радиус» гэдэг. Тиимэhээ Мария Кюри атомуудай өөр тухаараа газаашань элшэ табидаг энэ үзэгдэлые радиоактивность гэжэ нэрлэбэ.

Уданггүй зарим минералнууд ураанhаашье шанга элшэнүүдые газаашань табидаг гэжэ тодороо. Тиин Кюритэн хоёр шэнэ элемент нээбэ. 1898 оной июль hарада тэдэнэр иигэжэ мэдээсэбэдэ: «Ураанай худхалга соохоо илгажа гаргаhан бодоснай досоогоо үшөө үзэгдөөгүй металлтай ха гэжэ тухайлбабди. Тэрэ металл шанараараа висмудтэ дүтэрхы байха ёhотой. Иимэ металл үнэхөөрөө бии гэжэ баталагдаа haань, тэрэниие «полониум» гэжэ—нэгэнэймнай эхэ ороной хүндэдэ—нэрлэхые дурадханамди». (Мария Кюри Польшын басаган бэлэй гэжэ бү мартая).

Таба hара үнгэрөөд байхада, хоёр эрдэмтэн, үшөө нэгэ шэнэ элемент бии байха ёhотой гэжэ тухайлба. Тэрэниинь радий гэжэ нэрэ үгэбэд — радиоактивность тон ехэ байгаа.

Мария Кюри энэ ехэ ажалайнгаа хажуугаар гэр булынгөө хүдэлмэри ходо хэжэ ябаа. hаяхан эрдэмтэн болоhон энэ эхэнэр мүн баhа hаяхан эхэ гэжэ нэрэ зүүгээ. Кюритэн 1897 ондо басагатай болоо hэн. Полоний гэдэг металл тодорхуулhанайнгаа hүүлдэ долоо хоноод Мария Кюри дэбтэр соогоо иигэжэ тэмдэглэбэ: «Ирэн ехэ шуумгайгаар мүлхинэ... өөрөө болоно, hууна». Радий гэжэ нэрэтэй металлаа олохынгоо урда тээхэнэ, энэ залуу эхэ омогорхолоо нюунигүй, иигэжэ бэшэнэ: «Ирэн ехэ hайнаар ябадаг болоо, мүлхихөө болёо». Шэнээр олдоhон металлнуудай сэнхир толон доро түрэhэн энэ басаганиинь хожомоо суута физик болохо, алдарhан ба Шведын Эрдэмүүдэй академиин лауреат Ирэн Жолио-Кюри hэм шуу.

Пьер Кюри Мария Кюри хоёрой үзэгдөөгүй үсэд хүдэлмэрын тухай саашань хэлэхэдэ иимэ байна. Полоний радий хоёрынь элшэнүүдые эрхэ элшэтэй үзэгдэлэй түрэлгэ илгарган хүсөөр тухайлагдаhан, үшөө харагдаагүй, растворнууд соохоо сэбэр шэнэ болгожо гаргаха хэрэгтэй. Энээнhээ үшөө илгадаагүй байгаа бшуу. Олоhон металл ямаршье худхалагүй сэбэр элшэ, альган шэнэ табижа эрдэмтэдые харуулхаар haa, энэ металл нээбэбди гэжэ хэлэжэ шадахагүйбди гэжэ Кюритэн hайн мэдэнэ. Кюритэн радий илгажа гаргаха гэжэ шиидэбэ. Хүушан hандархай тайгаар байhан сараймаа hуужа худхалга. Хоёр хүн нэгэ ажалдаа дүрбэн жэл (1898 оноhоо 1902 он хүрэтэр) үдэр hүнигүй тэдэнэр хүдэлбэ. Газаа талhаа харахада, тиимэшье тамалтай гэхээр бэшэ энэ... Мария Кюри энэ дүрбэн жэл соо өөрынгөө гараар 8 тонно ураанай худхалга буйлуулаа! Нугаршагүй зориг гаргажа хүдэлhэн эрдэмтэдэй hүүлэй Кюри хүсэhэнөө түйлажа шадаба. Дүрбэн жэл соо эсэшэ сусашагүйгөөр хүдэлжэ, арбаад тонно ураанай худхалга соохоо тэдэнэр 1 дециграмм сэбэр радий илгаба.

Одоо эрдэмтэд энэ элементынь сэбэр шэгээрнь хараба. Харанхыда табяатай радий хүхэбтэр дүлөөр гэрэлтэдэг байба. Ямаршье худхалга, холидо гэжэ үгы энэ элементын иигэжэ элшэнүүдээ газаашань табилган атомайн доторхи «ажал ябуулгын» тэмдэг мүн гэжэ үнэн дахин, нюдэндэ гэршэ hэн. Радиин элшэнүүд амиды клеткэнүүдые шатаадаг шанартай байба. Энэниинь удангүй медицинэдэ хэрэглэгдэжэ эхилбэ. Радиин элшэнүүд... Үшөө радиин атомай шэнгүүр үгтөө—тэрэнь 225 байдаг. Тэрэhэн тухай энэ гэршэлгээрэ радий гэжэ элемент агуулхэ Менделеевэй таблицада ородо, мүнөө хүрэтэр эзэлэгдээгүй, ерэхыень хүлеэжэ байhан hууридаа эзэн эрхэтэйгээр hууба.

1903 оной декабриин 10-да Швециин Эрдэмүүдэй академиин тогтоолоор Анри Беккерель, Пьер Кюри, Мария Кюри гэгшэдтэ радиоактивность нээhэнэйнь түлөө Нобелиин шан үгтэбэ. Швед инженер Нобель тэhэрдэг хүсэтэй динамит бии болгожо, тэрэгээрээ ехээр баяжаад, haha барахынгаа урда Швециин Эрдэмүүдэй академидэ алтан неесээ тушааhан hэн. Тэрэ неесээрэнь Уласхоорондын уднхатай Нобелиин шан 1901 ондо томилогдожо, эрдэмэй болон искусствын талаар илангаа шалгарhан хүнүүдтэ жэл бүхэндэ декабриин 10-да, Нобелиин haha барhан үдэр, энэ шан үгтэдэг болоо hэн. (Физикээр түрүүшын шан Вильгельм Конрад Рентгендэ үгтөө hэн).

Иигэжэ XX зуун жэлэй богоhо дээрэ атомай өөр тухаараа газаашань элшээ табидаг хуули ёhо олдоо. Энэ хадаа бодосто юртэмсын байгуулалта тухай олон зуун жэлнүүдтэ номногдоhон hургаалые голhоонь hандаргажа, ондоо нюдөөр юртэмсын байгуулалтые харуулhан, шэнэ сагай үүдэ дэлиhэн, гүнзэгы удха шанартай хубисхал бэлэй.

XX зуун жэлэй—атомай зуун жэлэй үүр сайжа байгаа...

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха)

ДЭЭДЭ hУРГУУЛИ, ТЕХНИКУМҮҮДТЭ ХЭД АБТАХ[А]

СССР-эй дээдэ ба тусхай дунда hуралсалай министр В. П. ЕЛЮТИНТЭЙ хэhэн хөөрэлдөөн

1964 ондо дээдэ ба тусхай дунда hургуулинуудта hурагшадые абаха шэнэ дүрим баталагдаба. Дээдэ hургуулида гү, али техникумүүдтэ ороxоёо бэлдэжэ байhан hурагша бүхэниие hонирхуулжа байhан хэдэ хэдэн асуудалнуудта харюусахыень СССР-эй дээдэ ба тусхай дунда hуралсалай министр В. П. Елютиниие ТАСС-ай корреспондент И. Козловский гуйhан байна.

Асуудал: Дээдэ hургуулинуудта hурагшадые абаха шэнэ дүрим урданайхиhаа юугээрээ илгаатайб?

Харюу: Нэн түрүүн юугээрээ илгаатайб гэхэдэ, эгээл hайн бэлэдхэлтэй, эрхим залуушуулые дээдэ hургуулида абахын тула шэнэ дүрим хадаа шалгалтын комиссинуудта бүри ехэ арга боломжо олгоно. Шэнэ дүрим элитэ эрдэмтэдэй, промышленностиин, хүдөө ажахын, ороной дээдэ hургуулинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй дурадхалнуудые хараада абаха байна. Гүнзэгы, бата бэхи эрдэм мэдэрэл — энэл дээдэ hургуулида залуушуулай ороходо табигдаха гол эрилтэ болоно. Урда жэлнүүдэйхидэл мэтэ, хоёр жэлhээ бага бэшэ болзор соо бодото ажал дээрэ хүдэлhэн хүнүүд дээдэ hургуулида түрүүшын ээлжээндэ абтаха юм. Дээдэ hургуулинуудта предприятинуудай эльгээhэн, оролгын шалгалта дээрэ hайн сэгнэлтэнүүдые абаhан үйлэдбэриин түрүүшүүл конкурсгүйгөөр абтаха байна.

Дүүрэн дунда hургуулитай аад, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнда хабаадалсаhан, тэрэшэлэн Советскэ Армиhаа, Уhан-Сэрэгэй флодhоо табигдаhан офицернүүд, болзорhоо үлүүгээр алба хэhэн сэрэгшэд мүн лэ конкурсгүйгөөр абтаха.

Нёдондо жэлэйхидэ адляар, болзорто албаяа дүүргэжэ байhан Советскэ Армиин, Уhан-Сэрэгэй флодой сэрэгшэдтэ оролгын шалгалта барихынь тулада богони болзорой амаралта командованиин үзэмжөөр үгтэхэ байна. Оролгынгоо шалгалта амжалтатайгаар тушааhан, тиигээд институдта орохо болоhон сэрэгэй алба хэгшэд болзорhоо урид армиhаа табигдаха юм.

Хэрбээ ямар нэгэн дээдэ hургуулида үйлэдбэриhөө олон хүнүүдэй орохо болоод байбалнь, шэнэ дүримэй ёhоор, институдай бүхы hууринуудай 20 процентhээ үсөөн бэшэнь дунда hургуули дүүргэгшэдтэ үгтэхэ.

Инженерно-техническэ болон инженерно-экономическа али бүхы мэргэжэлээр hураха хүнүүд мүнөө жэлдэ түрүүшынхеэ химеэр оролгын шалгалта бариха байна. Хари хэлые гол мэргэжэл болгожо шэлэhэн, тиигээд хэлэ бэшэгэй болон бусад гуманитарна эрдэмдэ hурахал хүнүүд хари хэлээр шалгалта бариха.

Институдта орохо шалгалта барихадаа бүхы дээрээ адли сэгнэлтэ абаhан, саашадаа hураха гол мэргэжэлээрээ дунда hургуули дүүргэhэн документ соогоо адли сэгнэлтэтэй байhан хүнүүд хайшан гэхэб гэхэдэ, дунда hургуули алтан гү, али мүнгэн медальтайгаар дүүргэhэниинь лэ, тэрэшэлэн тусхай дунда hургуули дүүргэхэдээ «шалгараа» гэhэн тэмдэгтэй диплом абаhаниинь лэ дээдэ hургуулида түрүүшын ээлжээндэ абтаха гэжэ шэнэ дүримэй ёhоор хараалагданхай.

hургуулиин болон бусад кружогуудта, мүн дээдэ hургуулинуудай эмхидхэhэн олимпиада ба конкурснуудта эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, дээдэ hургуулида hурахаяа шэлэжэ абаhан мэргэжэлдэнь таарамаар эрдэм ухаанай hалбариин талаар бэрхэ шадабаритай байhан хүнүүд баhал түрүүшын ээлжээндэ абтаха байна. Творческо оюун бэлигээ харуулhан, уран hайханай эдэбхитэйгээр хабаадалса[жа]... хүдэлдэг газарhаа гү, али [...] haa абаhан зууршалгатай [...] искусствын дээдэ hургу[ули]... абтаха гэжэ шэнэ дүрим[...] лагдаа.

Асуудал: Үйлэдбэриин [...] шэлтэй болоhон хүдөөгэй [...] лые дээдэ hургуулинуудта [...] ээлжээндэ абаха гэhэн эр[...] дүрим соо ямараар харуул[...]

Харюу: Хүдөө ажахын [...] үдэртөө hураха хүнүүдые, [...] лэн хүдөө ажахын, биоло[...] гэжэлээр бусад дээдэ hург[...] та hураха хүнүүдые абаха[...] түрүүн хүдөө ажахын үй[...] хоёр жэлhээ бага бэшэ [...] хүдэлhэн хүдөөгэй залу[...] абаха юм.

Үшөө нэгэ шэнэ зүйл би[...] ческэ болон хүдөө ажахын [...] лээр заочно ба үдэшын h[...] hурахын тула шэлэhэн м[...] рээ хүдэлжэ байhан хүнүү[...] шын ээлжээндэ абтаха.

Асуудал: Тусхай дунда h[...] нуудта абаха дүримдэ х[...] оруулагдаа гү?

Харюу: Иимэ hургуулида [...] дүрим гол түлэб хуушан [...] үлэнхэй. Дунда hургуули [...] нэйнгээ hүүлээр техникум[...] рахаяа орогшодой химеэр [...] шалгалта бариха мэргэжэлэй[...] нэ дүрим соо олон болгог[...]

Искусствын, бэе махаба[...] лой, соёл гэгээрэлэй хүд[...] мэргэжэлдэ hурахаяа орогш[...] шэлэн «архитектура», «ном[...] налнуудые техническэ тала[...] дактировалха», «хубсаhанай[...] тухэл зохёон бии болгох[...] гуулха», «гуталай шэнэ ту[...] хёон бии болгохо ба арhа[...] гоёор шэмэглэхэ» гэhэн мэр[...] hурахаяа орогшод шэнэ д[...] ёhоор нэгэ шалгалтаhаа (тоо[...] гү, али ород хэлэн ба лите[...] сүлөөлэгдэхэ юм. Ушарынь [...] тэдэнэр шэлэhэн мэргэжэлэ[...] али зураг зуралгаар шалга[...] шааха бшуу.

Мүнөө жэлдэ дээдэ ба тус[хай] дунда hургуулинуудта 1 милли[...] мянган хүнүүд абтаха бай[...] хадаа нёдондоноойхидо орходо[...] мянга шахуу хүнүүдээр олон[...] гээд хөөрэлдөөнэйнгөө ту[...] В. П. Елютин хэлээ. Дээдэ hур[гули]нуудта, техникумүүдтэ эрхим[...] халаан hурахаяа ерэхэ, амжал[...] гаар hурахынь тулада тэдээ[...] бүхы эрхэ байдал байгуулагд[...] Залуу наhанай эршэ зориг[...] хүбүүд, басагад эрдэм hургу[...] далха ёhотой.

Шатар

ВЛАДИВОСТОК. Эндэ Алас-Дурнын зүгэй зонын түрүү hуури эзэлхын түлөө эхилhэн мүрысөөнэй ээлжээтэ уулзалганууд үнгэргэгдэбэ. 9-дэхи уулзалгын hүүлдэ манай шатаршан Сумкин Приморин 1-дэхи разрядтай Шматковто шуугдашоо. Мүн Власов нүүхээр эхилhэн наадаяа илдада алдуу гаргаа. Шатын Малюгта шуугдаhэн байна. Александр Самарин Передериниие (Амарай область) шуугээ.

Арбадахи уулзалга. Мастерта кандидат Анатолий Сумкин Сафроновые, Александр Самарин Баландиниие (Хабаровск) шуухэн байна. Мастерта кандидат Владимир Власов мастерта кандидат Сорокинтой (Владивосток) наадахадаа, хоёр бодөёо үгэжэ байгаад, ехэ hонирхолтойгоор наадажа шуухэн байна.

Арба нэгэдэхи уулзалгын үнгэргэгдэхэдэ манай шатаршад—Сумкин Власов хоёр хоорондоо наадаа. Эндэ Власов шуугдээ. Самарин Барский гэгшэдэ шуугдээ.

Арба нэгэдэхи уулзалгын удаа Стулов 9,5 очкотой түрүүлhээр. Петров 9, Сумкин 8 очкотой болонхой.

Вл. Егоров.

**

Республикын түрүү hууриин түлөө мүрысөөндэ хабаадаха эрхэ олохын тула Улаан-Үдын гурбадахи бүлэгэй шатаршад хоорондоо наадажа байна. Мүнөө дүрбэн уулзалгын hүүлээр Яблошевский, Трофимов, Марактаев гэгшэд түрүүлжэ ябана.

hурагшадай дунда спортын хүдэлмэри hайжаруулгада зорюулагдаhан республикын юhэдэхи спартакиада үнгэргэгдэжэ байнхай. Спартакиадада хабаадагшад шатараар мүрысэхэ байна. Тиимэhээ гурба-гурбан хүбүүн, нэгэ-нэгэ басаган шатаршадhаа бүридэhэн хүдөөгэй районуудай зургаан, городуудай зургаан команда суглараад, мартын 13-hаа наадажа эхилбэ.

Эндэ Прибайкали, Баргажан, Түнхэн, Зэдэ, Мухар-Шэбэр, Хяагтын команданууд. Улаан-Үдэ городой Советскэ, Октябрьска районуудай, Хяагта, Захаамин, Галуута-Нуур, Загарайн команданууд хабаадалсана.

Б. Цыденов.

СПОРТ

„Труд“ бүлгэмэйхид—республикын чемпион

Санаар республикын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө мүрысөөн хэдэн үдэрэй туршада болложо дүүрэбэ. Мүрысөөндэ эрэшүүл 15 километрэй зайда урилдаа. Эдэнэр соохоо спортын мастер Юрий Котельников («Труд») дахинаа шалгаржа, энэ зайгаа 49 минута 42 секунда соо гаталhан байна. Хоёрдохи hуурида спортын мастер Спиридон Бурдуковский гараа. 30 километрэй зайда эрхимлэhэн Геннадий Галимов («Спартак») энэ зайда гурбадахи хүн фиништэ хүрэжэ ерэнэ.

Эхэнэр санашадай дунда болоhон 5 километрэй зайда «Урожай» бүлгэмэй Галина Баяндуева эрхимлээ. Санашад Нина Бальчугова, Клавдия Чазова гэгшэд удаадахи hууринуудые эзэлээ. Эдэнэрэй удаа эдир басагад табан километрэй зайда урилдаба. Эгээн түрүүлэн фиништэ хүрэжэ ерэгшэнь «Труд» бүлгэмэй түлөөлэгшэ Гомзякова Екатерина энэ зайе 20 минута 52 секунда соо гаталhан байшоо. Ершова Нина («Буревестник»), Радаева Нэлля («Локомотив») гэгшэд түрүүлээшэhээ нэгэ, нэгэ хахад минута зайтайгаар фиништэ ерэжэ, удаадахи hууринуудые эзэлhэн байна. Эдир хүбүүд соохоо Кокин Василий эрхимлэнэ. Теэд хоёрдохи ерэhэн Селиверстовынь түрүүлэн ерэгшэhээ аяар таба минутаар хожомдожо фиништэ ерэhэн байна. Энэ юу гэршэлнэб гэхэдэ, эдиршүүл саныг мүрысөөндэ hаналаа багаар хандуулна ха. Мүн эхэнэр санашадшье биража мүрысөөгүй. Санаар нэгэдэхи разрядтай болоhон эдэнэр техническэ талаараа hайн амжалта түйлаагүй, харуулаашьегүй. Дурсагдагша дутуу дундануудаа усадхаха талаар спортын бүлгэмүүдэй тренернүүд ехэхэн оролдолго гаргаха ёhотой.

Үнгэргэгдэhэн энэ мүрысөөндэ «Труд» бүлгэмэй эрэшүүлэй команда бултанhаа hайн дүн харуулжа, командаяа түрүү hуурида гаргажа шадаhан байна. Тиигэжэ эдэнэр дахинаа республикын чемпионой хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Мүрысөөндэ эрхимлэгшэдтэ республикын Спортын бүлгэм болон эмхинүүдэй союзай соведэй грамота, бэлэгүүд барюулагдаа.

Н. НИКОЛАЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: санашад эстафетэ дамжуулалсажа байна.
Л. ХАЙДУРОВАЙ фото.

ТЕЛЕФОН·ТЕЛЕГРАФ·РАДИО ХИЛЫН САДАНАhАА

Югослави Алжир хоёрой мэдүүлгэ

БРИОНИ, мартын 13. (ТАСС). Югослави болон Алжирай хоорондо болоhон хэлсээнүүд тухай хамтын мэдүүлгэдэ СФРЮ-гэй президент Иосип Броз Тито, НДАР-ай президент Ахмед Бен Белла гэгшэд гараа табиhан байна.

Хоёр талын харилсаа холбоон болон уласхоорондын байдал тушаа президентнүүд Тито болон Бен Белла хоёрой хоорондо hанамжануудаа халан абалсаhанай hүүлээр нэгэн хараа бодолтой байhаниинь элирээ гээд мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

Хэлсээ хэхын түлөө

БОНН, мартын 13. (ТАСС). Сүлөөтэ демократическа партиин элитэ ажал ябуулагша, Баруун Германиин бундестагай түрүүлэгшын орлогшо Томас Делер «Германитай эбэй договор» баталха тухай хэлсээнүүдэй шухала болоод байhыень онсолон тэмдэглээ.

ФРГ-гэй канцлерай тушаалда hууhанhаа хойшо Эрхардын ябуулдаг политика тушаа хэлэхэ зуураа, Делер иигэжэ онсолон тэмдэглээ: «Гадаадын политикын талаар юу хэжэ шадаха байhанаа канцлер Эрхард үшөө харуулха ёhотой».

Бавариин радиогоор үгэ хэлэхэдээ, Баруун Германиин бундестагай делегаци Москва ошохо ёhотой гэжэ Делер хэлэhэн байна. Канцлерай орондо байгаа hаа, Н. С. Хрущевтой хэлсээ хэхын тулада иимэ делегаци Москва эльгээхэ hэм гээд Делер мэдүүлээ.

Малиин национальна суглаанда hунгалта боло[...]

БАМАКО, мартын 13. (ТАСС). 1964 оной апрелиин 12-то Малиин республикын национальна суглаанда hунгалта болохонь. Энэ hунгалта Малиин республикын бэеэ даанхай болоhонhоо хойшо парламентые hунгаха түрүүшын hунгалта болоно.

Энэ hунгалта арад зоной ушар ёhо мэдэхэ байhанайнь шалгалта мүн гээд Малиин республикын президент Модибо Кейта хахад hүни радиогоор хэлэхэдээ мэдүүлhэн байна.

Малиин арадай түйлаhан амжалтануудые, тодорхойлбол, гүрэн түрын бүлгэмүүдые байгуулhан ушарые президент тэмдэглээ. Энээнэй ашаар Малиин арад үйлэдбэриин бол[...] мүнгэнэй эзэд болоо бшуу.

Болохоёо байгаа hунгалта [...] Суданский союз гэдэг парти[...] шууд дэмжэхыень уряалжа [...] Кейта Малиин ажалшадта ха[...] байна.

Энэ парти хадаа «Малида [...] дарладаг ангинууд байхагүй[...] соносходог юм.

Национальна суглаае h[...] hунгалтануудта эдэбхитэйгээр [...] далсахыень республикынгаа [...] эрхэтэдые үгынгөө түгэсхэлд[...] лиин президент уряалhан бай[на].

У Тан Аюулгүйн Советдэ элидхэб[э]

НЬЮ-ЙОРК, мартын 13. (ТАСС). ООН-ой генеральна секретарь У Тан Кипрэй асуудалаар мартын 12-ой үдэшэ Аюулгүйн Соведэй гэшүүдтэ элидхэл эльгээбэ. Аюулгүйн Соведэй абаhан тогтоолой ёhоор Кипртэ эльгээгдэхэ ООН-ой хүсэнүүдые байгуулха тушаа хэлсээнүүдэй хэгдэжэ байhан тухай энэ элидхэл соонь хэлэгдэнэ. Кипртэ эльгээгдэхэ О[ОН-ой] хүсэнүүд «haяын сагта» бай[...] даха гэжэ батаар найдажа ба[...] элирхэйлэн мэдүүлээ. «Энэ [...] лаар hайн үрэ дүнгүүдэй түй[...] hан» тухай ойрын 24 часай [...] соо Аюулгүйн Соведтэ элидхэ[...] даха байhанаа У Тан мэдүүлhэ[н] на.

Кипрэй правительствын буруушаал[...]

НИКОЗИ, мартын 13. (ТАСС). Холбоо барисаата нацинууд болон колонинуудай хэрэгые даадаг Англиин министр Сэндисэй мартын 11-дэ общинануудай палатада үгэ хэлэhэнтэйнь дашарамдуулан, Кипрэй правительство мартын 12-то Англиин правительствада буру[...] гын ното эльгээгээ. Англии[н ми]нистр Сэндис үгэ хэлэхэдээ, [...] республикын дотоодын хэр[...] Англиин убайгүйгөөр хамаа[...] hэдэлгые үргэлжэлүүлхэ гэжэ [...] дэглэhэн байха юм.

Хойто Калимантанда дайн болоhоор

ДЖАКАРТА, мартын 13, (ТАСС). Хойто Калимантанhаа мэдээсэhэнэй ёhоор, партизанууд болон Англиин сэрэгүүдэй хоорондо болодог дайн бүри шангадажа байнхай. Буудалдаагаа болюулха тухай хэлсээе hамбаашалан, колонизаторнууд энээ[...] нилээд ехэ хүсэ нэмэжэ хаяhа[н бай]на. Эдэ хүсэнүүдэй дунда па[...]нуудтай дай хэжэ hурамхи сэ[...] бии.

МАЛАЙ НЕОКОЛОНИАЛИЗМЫН УРЬХА СОО

Ази түбиин урда захадахи Малаккиска хахад арал хэдэн зуугаад километр газарта океан руу хушууран ородог. Энэ хахад арал Кербау гэжэ уулаар хоёр болгогдожо хубаагданхай. Эндэ, мүн дүтын аралнууд дээрэ Малай орон —hаяшаг неоколониализмтнуудай байгуулhан Малайзиин эгээл ехэ хуби оршодог.

Европын түрүүшын аяншад Малай орониие «улаан газартай, гоё hайхан джунглитай орон» гэжэ нэрлэдэг бэлэй. Үнэхөөрөөшье Малайда ерэhэн харинхид джунглиин заб hараар юрэ бусын, улаабтар үнгэтэй газарай хүрьhые хаража гайхадаг. Эндэхи арад зоной дунда нэгэ иимэ домог дэлгэрэнхэй юм. Найман зуу шахуу жэлэй урда hэн ха. Энэ хахад аралда харинн эзэмдэгшэд дайгаар добтолон орожо, үерэй үhанда адляар хүнэй шуhан урдаба гэхэ. Энээнhээ болложо Малай ороной газар улаан үнгэтэй болоhон гэлсэдэг.

Хүнэй шуhан Малайда нэгэнтэ бэшэ урдаhан юм. Харинхид 400 жэл шахуу энэ орониие мүлжэн дарлаа. Португалиин колонизаторнуудай hүүлээр голландиинхид, тэдээнэй hүүлээр Англиин, Японой, hүүлдэ дахин Англиин колонизаторнууд эндэ ерээ. Ази түбиин бусад оронуудта адли Малай ороной түүхэдэ харинхидай добтолгонууд, тэдээндэ эсэргүү арадай восстаниинууд олон дахин болоhон байна.

Теэд Малай ороной газар шуhанhаа улайгаа бэшэ ааб даа. Тэрээндэ иимэ үнгэ түмэрэй руда оруулна. Алтантай, боксидтай, вольфрамтай хамта түмэрэй руда хадаа ороной ехэ баялигай нэгэниинь болоно. Оронойнь шухалын шухала баялиг сагаан туулган юм. Капиталис оронуудай соо энэ металлай гурбанай нэгэ шахуу хубиие Малай малтан абадаг.

Малай ороной хоёрдохи шухала баялигынь каучук болоно. Урдань Бразилиhаа асаржа, эндэ hуулгаhан каучук үгэдэг гевейя гэжэ модон колонизаторнуудта ехэ олзотой байба.

Малай ороной баялиг, Франциин «Монд» гэжэ газетын бэшэhэнэй ёhоор, гурбан үеын англичанинуудые баяжуулаашье hаа, эндэхи хүн зондо жаргал асараагүй hэн. Малай ороной арадууд колонизаторнуудые намнаhанайнгаа hүүлээр бэеэ даанхай болоходоо, ажабайдалнай hайжарха гэжэ найдадаг байгаа. Гэхэ зуура, 1957 оной август hарада энэ орон ёhын тэдысэ бэеэ даанхай болобо. Англичанинууд феодальна аристократуудай, томо помещигүүдэй партиие толгойлогшо Абдул Рахманда правительство тогтоохыень даалгаа. Абдул Рахманай правительство экономикынгоо экспортын hалбаринуудые хүгжөөнэ. Иимэ политика ороной экономикые тэгшэ бэшээр, эмхи гуримгүйгөөр хүгжэдэг болгожорхёо. Малай ороной бүхы экспортын 80 гаран процентнь каучук юм. Тиимэ болохолоороо, дэлхэйн дэлгүүр дээрэхи худалдаа наймаанай ябасаhаа энэ ороной хүн зоной хуби заяан дулдыдана бшуу. Иимэ ушар түүхэй эд ба хүдөө ажахын продукци газаашань гаргажа худалдадаг оронуудта гарзатай байдаг. Жэшээнь, Малай 1957—1958 онуудта харин гүрэнүүдтэ сагаан туулга, каучук худалдаад, эдэнэй түлөө эд бараа юрынхидэ орходоо 40 процент багаар абаhан байна. Эд бараанай үнэ сэнгынь капиталис дэлгүүрэй бодото байдалhаа гадна, хүгжэнги капиталис оронуудай худалдаа наймаанай политикаhаа дулдыдана. Энээн тухай США-гай монополистнуудай түлөөлэгшэ Рэндолл гэгшэ худалдаа наймаанай ехээр хэгдэжэ байhан үедэ бидэ хилын саана юумэ худалдажа абахаяа гансата болинобди, тиигэжэ тэндэ хүдэлмэригүйдэлгэ бии болгонобди гэжэ hэнгэргүйгөөр сэхэ урууль бэшэнэ. Удаань американецуудай иимэ ашаhаа дулдыдажа юумэнэй үнэ сэнгэй доошоо болоходонь хамаг юумыень тон хямдахан сэнгээр бултыень худалдажа абаад, эндэ эд бараагүй болгожо хооhолнобди гээд Рэндолл саашань бэшэнэ.

Арадууд колониализмын экономическа хойшолонгуудые усадхажа, национальна экономикоёо алишье талаhаань хүгжөөжэ, хүсэд бэеэ дааhан байдалтай болложо шадаха байна. Гэхэ зуура, Англиин империалистнууд Малай ороной бэеэ даанги байдалые миин хооhоор нэрэ зүүhэн шанги болгожорхёо.

Малайда Великобританиин туг үни буулгагдаа. Великобританиин верховно комиссаршье тэндэ үгы болонхой. Теэд ороной экономическа байдал хуушаараа үлэнхэй. Англиин монополинууд, тэдэнэй түлөөлэгшэд бүри ехээр баяжана, харин олонхи арад зон бүри ехээр үгырнэ.

Англиин капиталистнууд урдынхяараал каучук болон сагаан туулга абалгада эзэрхэжэ байнхай. Мүн тэдэнэр гадаадын худалдаа наймаанда, мүнгэн сангай байдалда шиидхэхы hуури эзэлнэ. Хуулита ёhоор мэдээсэгдэhэнэй ёhоор, Малай ороной каучугай плантацинуудай 75 процент, сагаан туулганай уурхайнуудай 60 процент мүнөө үедэ англичанинуудай гарта байна. Эндэхи хүн зониие тэдэнэр мүлжэхэhөө гадна, оронойнь шэмэ шүүhэ hорожо хүхэнэ, түүхэй эдэй, асарагдаhан эд хэрэгсэлэй үнэ сэнгыень зоргоороо тогтооно, урданайнгаа колониин гадаада оронуудhаа асардаг эд бараанай 75 процентые, гадаада оронуудта абаашадаг эд бараанай 70 процентые гартаа барижа байдаг юм. Лондоной Сити Малай ороной гансахан нефть худалдажа, hүүлэй арбан жэлэй туршада 850 миллион фунт стерлинг мүнгэнэй ашаг олзо оложо абаа. Жэжэ уурхайнуудай хаагдаhан дээрэhээ хэдэн арбаад мянган хүдэлмэришэдэй ажалгүй болложо хосорхын түйлдэ хүрөөд байхада Малайдахи Англиин олон фирмэнүүд капиталаа хоёр-гурба дахин ехэ болгоо. hүүлэй хэдэн жэлэй туршада Малайда Англиин монополинуудай хажуугаар Америкын, Японой монополинууд зэргэшэлдэдэг болоо.

Политическэ ба экономическа эзэрхэлгэеэ хуушаарнь үлөөхэ хэрэгтэ Сингапуртахи далайн сэрэгэй хэрэм Англида ехэ удха шанартай. Англиин империалистнууд энэ хэрэмдэ түшэглэжэ, Малай ороной Хойто Калимантанай арадуудай национально-сүлөөрэлгын хүдэлөө дарана. Сингапуртахи хэрэм хадаа ёhо буруу байгуулагдаhан Малайзиин Федерациин бодото түбынь болонхой. Энэ федерацида Малай ба Сингапурhаа гадна, мүн Англиин колонинууд—Саравак болон Хойто Борнео оролсоно.

Арадуудые мүлжэжэ дарлахадаа, Англиин империалистнууд орон доторхи хархис хүсэнүүдтэ түшэглэнэ. Тэдэнэр түбхын түрүүндэ Малайзиин федерациин премьер-министр Абдул Рахман гэгшые хэрэглэнэ. Абдул Рахманда адли хүнүүд колонизаторнуудай hанааень дүүргэнэ. Англиин засагаархид Малай ороной зонхилогшо Рахманиие шэнэ Малайзиин Федерациин толгойлогшоор табиба. Юуб гэхэдэ, Рахман хадаа демократическа хүсэнүүдэй, хүдэлмэришэнэй, профсоюзна хүдэлөөнэй дайсаниинь гээшэ гэжэ тэдэнэр hайса мэдэнэ. Үнэхөөрөөшье Малайзиин зонхилогшод оронойнгоо бүхы баялигые харин капиталай hабарта барюулба. Тэдэнэр олоhон олзоёо хилын саана гаргахадань харинхидта hаад ушаруулнагүй, налогууд ба пошлинуудhаа тэдэниие сүлөөлнэ.

Ороной демократическа олониитэ правительствын ябуулдаг иимэ политикада hанаагаа зобоно. Харин компанинуудай ажал ябуулгые орон доторoо гуримшуулха, хизаарлаха хэрэгтэй гэhэн эрилтэ национальна жэжэ, дунда буржуазин организацинууд, тэрэшэлэн түрүү үзэлтэй интеллигентнүүд, илангаяа зүүнэй тала баригша партинуудай холбоон — Национальна социалис фронт нэгэтэ бэшэ табиhан юм. 1963 ондо тогтоогдоhон Малай ороной национальна буржуазин парти—Национальна суглаанай парти хадаа бэеэ даанхай, эб найрамдалда дуратай гүрэн байгуулхые уряалба.

Рахманай правительство арад зоной анхаралые орон доторхи асуудалнуудhаа зайсуулха зорилготойгоор Зүүн Урда Азида тухашаранги байдал тогтооно. Малайзиин тогтоhоной үглөөдэрынь «бэеэ хамгаалхаар бэлэн байhан тухай», «обороныы совет» тухай гэхэ мэтэ хэмжээнүүд абтаhан байна. Илангаяа Индонезидэ харша ябуулганууд хэгдэнэ. Индонезиин газартай зэргэ оршодог Саравагта Англиин далайн сэрэгэйхид байрлаад, нютагай патриодуудта эсэргүүгээр тэмсэлхэнэ. Англиин агаарай хүсэнүүдэй самолёдууд Индонезиин агаарай хилэ хододоо эбдэнэ.

Гэхэ зуура, иигэжэ империалистнуудай гаргаhан шууяан соогуур Англиин ба бусад оронуудай монополинууд Малайзиин экономикодо өөhэдынгөө нүлөө бүри шанга болгожо, сэрэгэй политическэ бүлэглэлнүүдтэ Малайзиие бүхөөр уяха эрмэлзэлгэ гаргана. Теэд уласхоорондын байдалда шиидхэхы шанартай ехэ хубилалтанууд hүүлэй жэлнүүдтэ болоо ха юм. Арад зон эдэбхитэй хүсэн болонхой. Тиимэhээ хуушаншье, шэнэшье колонизаторнуудай хэрэг урагшатай байхагүй.

Ю. Гаврилов.
(ТАСС).

Урда Вьетнамда партизанууд амжалтатай[гаар] дайлалдана

НЬЮ-ЙОРК, мартын 13. (ТАСС). Урда Вьетнамай партизанууд Куанг-Нгай гэжэ провинцида правительствын сэрэгүүдтэ сэрэгэй ашаа абааашажа ябаhан поездые хүмэрюулhэн, түмэр харгын 20 метр замые эбдэжэ хаяhан байна. Энэ харгыгаар поезднууд ябахаяа болёо. Бинх-Динх провинцида партизанууд түмэр харгы тэhэлhэн, хоёр вагониие харгыhаань гаргажа хүмэрюулhэн байна.

Куанг-Нгай провинцида дай[...] хадаа, правительствын сэрэгү[...] хүнүүдээ алуулаа гээд Урда [Вьет]намда байдаг Америкын ком[...] ниин түлөөлэгшэ үсэгэлдэр [...] хоо. Партизанууд дайсадай бу[...] сэг абаа гээд Юнайтед Пресс [...] нейшнл агентство мэдээсэбэ.

Редакторай түлөө
М. Н. НИМАЕ[В]

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-У[дэ], улица Ленина, 35. Телефоны: редактора —23-67, зам. ред[ак]тора —38-42, зам. редактора —35-84, секретариата —27-[..], отделов: сельскохозяйственного производства и партий[ной] жизни —47-59, 35-14, промышленного производства и парти[й]ной жизни —48-89, 33-61, корректорская —35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологического —24-74, советского строительства и быта —34-93, рабсель[ко]ров и писем —25—41, 38-30, информации —32-74 в перев[о]дов —34-05.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Сове[те] Министров Бурятской АССР.

Н00064. Зак. № 260.